

Helsingfors universitet

Humanistiska fakulteten

Finska, finskugriska och nordiska institutionen

Vi var laddade och förberedda - en undersökning
om användningen av adjektiviska perfektparticip i
tidningstexter i Hufvudstadsbladet

Pro gradu-avhandling i nordiska språk

Henrik Ruotsalainen

Handledare: Hanna Lehti-Eklund

Våren 2012

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Inledning 2

- 1.1 Syfte och forskningsfrågor 2
- 1.2 Material och metod 3
- 1.3 Hypotes och disposition 4

2 Den teoretiska bakgrunden 5

- 2.1 Allmänt om perfektparticip 5
 - 2.1.1 Perfektparticipens ordklassstillhörighet 5
 - 2.1.2 Perfektparticipens struktur 7
 - 2.1.3 Perfektparticipens syntaktiska funktion 8
 - 2.1.4 Perfektparticipens passiva och aktiva betydelse 9
- 2.2 Skillnader mellan verbala och adjektiviska perfektparticip 10
 - 2.2.1 Allmän semantisk distinktion 10
 - 2.2.1.1 Aktionsartens inverkan på participets adjektiviskhet 12
 - 2.2.1.2 Svag agentivitet 14
 - 2.2.2 Syntaktiska skillnader mellan verbala och adjektiviska perfektparticip 15
 - 2.2.3 Adjektiverade perfektparticip 18
 - 2.2.4 Sammanfattning av kriterierna 19
- 2.3 Sakprosa och tidningsspråk 20

3 Resultat och analys 22

- 3.1 Avgränsningar 22
- 3.2 Frekvenser 23
 - 3.2.1 Förekomsten av adjektiviska perfektparticip i materialet 23
 - 3.2.2 Hur känner man igen ett adjektiviskt perfektparticip? 25
 - 3.2.2.1 Adjektiviska och verbala perfektparticip med aktion som huvudkriterium 25
 - 3.2.2.2 Agentivitet och andra syntaktiska rollfördelningar hos materialets particip 28
 - 3.2.2.3 Överförda perfektparticip 31
 - 3.2.2.4 Adjektiverade perfektparticip 33
 - 3.2.2.5 Svåra fall 34
 - 3.2.2.6 Övriga adjektiviska perfektparticip 38
 - 3.2.3 Perfektparticip i de olika genrerna 40
 - 3.2.3.1 Allmän översikt 40
 - 3.2.3.2 Nyhetstexter 40
 - 3.2.3.3 Ledare 42
 - 3.2.3.4 Recensioner 44
 - 3.2.3.5 Sporttexter 47

4 Sammanfattning och slutord 50

Litteraturförteckning 55

Tidningsmaterial 57

Bilaga 1: De analyserade perfektparticipen 60

1 Inledning

1.1 Syfte och forskningsfrågor

Grammatik är något som vi varje dag behöver i både tal och skrift oberoende av om vi är medvetna om det eller inte. Jag har personligen alltid varit intresserad av grammatik. Jag anser att grammatikens diffusa kategorier är spännande att utforska. Därför har jag också valt ett grammatiskt tema för min avhandling. Denna avhandling handlar om perfektparticip, närmare bestämt perfektparticip med adjektivisk betydelse. Jag skrev även min kandidatavhandling om perfektparticip för några år sedan men hade annorlunda frågeställningar då. Det som jag lärde mig om perfektparticip i samband med min kandidatavhandling ligger ändå som grund för forskningssyftena i detta arbete. Perfektparticipen utgör en svåråtkomlig kategori, i synnerhet semantiskt eftersom de har drag av både adjektiv och verb. Begrunda följande två meningar:

- a) Han är en *känd* skådespelare
- b) Huset är nyligen *målat* av gårdskarlen

I den första meningen uppfattar de flesta språkbrukare perfektparticipet *känd* som adjektiviskt. Det kan suffixkompareras (*kändare*, *kändast*) och uttrycker semantiskt sett en egenskap. Detta gör ju också adjektiv. I det senare exemplet används perfektparticipet *målat* som verbalt eftersom det syftar på en verbal handling. Detta styrks dessutom av den utsatta agentkonstruktionen. Sambandet med verbet är starkt, vilket inte i lika hög grad är fallet med första meningen.

Mitt syfte är att undersöka perfektparticip i fyra olika genrer i sju nummer av den finlandssvenska tidningen *Hufvudstadsbladet*. Jag vill reda ut hur vanlig den adjektiviska betydelsen hos de utvalda perfektparticipen är och vill därför få svar på följande frågor:

1. Hur känner man igen ett adjektiviskt perfektparticip? Vilka semantiska och grammatiska kännetecken på verbala respektive adjektiviska perfektparticip finns det som man kan använda som hjälp i analysen?
2. Hur stor del av de perfektparticip som förekommer i materialet har en adjektivisk betydelse?
3. Hur frekventa är perfektparticip med adjektivisk betydelse i de olika genrerna? I vilken genre förekommer det flest belägg? Kan man se ett mönster?

1.2 Material och metod

Mitt material består av sju nummer av Hufvudstadsbladet (från måndagen den 19 september till söndagen den 25 september 2011). Som forskningsunderlag använder jag fyra tidningstexter i varje nummer. Genrerna är alltså hela tiden desamma, men de representerar olika slags språkbruk. Jag hoppas att detta ger en tillförlitligare bild av användningen av perfektparticip. De fyra återkommande genrer som jag analyserar i varje nummer är en nyhetsartikel, en ledare, en recension och en sportartikel. Artiklarnas längd är inte det viktigaste för mina ändamål utan själva skillnaderna mellan perfektparticipen. Jag anser att huvudsaken är att texterna är autentiska. Jag kommer att studera frekvensen för de adjektiviska perfektparticipen i förhållande till alla perfektparticipformer och i förhållande till verbala perfektparticip. Därefter går jag vidare till de enskilda genrerna.

Som huvudsakliga källor i analysen använder jag mig av teorier som presenteras i *Svenska Akademiens grammatik* (Teleman et al. 1999), Sven-Göran Malmgrens doktorsavhandling *Adjektiviska funktioner i svenskan* (1990) och delvis Hjalmar Lindroths doktorsavhandling *Adjektivering af particip* (1906). Även Marketta Sundmans *Subjektval och diates i svenskan* (1987) intar en viktig roll. Jag kommer att diskutera olika exempel ur materialet med teorin som utgångspunkt. Metoden är

således utöver de kvantitativa delarna kvalitativ eftersom jag lägger tyngdpunkten vid behovet av att analysera och klassificera, förstå vad som gör participets betydelse adjektivisk.

Jag kommer främst att tillämpa Malmgrens (1990:46) kriterier för adjektiviskhet och verbalitet. Som några av de viktigaste kriterierna fungerar *nyss*-testet som mäter perfektparticipets verbalitet och *fortfarande*-testet som mäter participets adjektiviskhet (se närmare 2.2.2). Förekomsten av agens eller möjligheten att bilda particip med ett agentadverbial spelar också en stor roll. Jag kontrollerar alltid i Språkbankens korpusar om det finns parallella exempel. Jag tar även hänsyn till de principer som Sundman (1987:409) anger för adjektiviska perfektparticip. Det finns även andra test som jag redogör för i kapitel 2 och som jag mera sporadiskt använder som stöd i analysen.

1.3 Hypotes och disposition

Jag antar att det förekommer adjektiviska perfektparticip i tidningstexter som en naturlig del av språkbruket. Många av dem skiljer sig inte mycket från adjektiv. En del har i olika grad frigjort sig från det verb de är avledda ifrån. Detta är dock ingen diakron undersökning och jag kommer inte att ta ställning till perfektparticipens etymologi. Däremot kan jag vid behandlingen av olika perfektparticip nämna att betydelsen av språkhistoriska skäl är överförd eftersom de överförda perfektparticipen enligt Lindroth (1906:88) utgör en stor del av alla adjektiviska perfektparticip. Därutöver förmodar jag att Malmgrens (1990), Lindroths (1906) och SAG:s (Teleman et al 1999) teorier kan tillämpas på största delen av perfektparticip. Det finns emellertid också mycket svåra fall som jag kommer att utreda och diskutera. Vidare antar jag att de adjektiviska perfektparticipens förekomst är högre i texter vars stil är mera estetisk eller närmare skönlitteratur, vilket eventuellt stämmer in på recensioner.

Avhandlingen inleds med en allmän teoretisk översikt över perfektparticip. Jag kommer att gå igenom definitionen på denna grammatiska kategori, varefter jag går in på frågan om hur olika grammatikor behandlar perfektparticip. Mitt syfte är att visa att perfektparticipen utgör en mycket oklar kategori i ordklassbeskrivningen.

Därefter redogör jag för de viktigaste strukturella egenskaper som perfektparticipen har, vilka satsdelsfunktioner som är mest typiska för perfektparticip samt vad som är karakteristiskt för den passiva och aktiva betydelsen hos ett perfektparticip.

Delkapitel 2.2 handlar närmare om adjektiviteten hos perfektparticipen. Indelningen av teorin i detta kapitel baserar sig mest på SAG:s (Teleman et al 1999), Sundmans (1987) och Malmgrens (1990) framställningar av samma ämne. Jag behandlar den semantiska distinktionen mellan verbala och adjektiviska perfektparticip. Sedan diskuteras hur man kan känna igen ett adjektiviskt perfektparticip med hjälp av semantiska och syntaktiska kriterier. I detta skede tar jag även upp begreppet aktionsart eftersom det enligt Lindroth (1906:29) är av stor betydelse med tanke på den adjektiviska tolkningen. Det presenteras också teori om vad som kännetecknar olika typer av tidningsspråk eftersom själva analysen består av tidningstexter.

I kapitel nummer tre är det dags för min egen analys där jag först presenterar resultaten från min studie, det vill säga frekvenser för förekomsten av adjektiviska perfektparticip. Jag kommer att visa exempel på perfektparticip som jag klassificerat som adjektiviska och förklara vad som skiljer dem från verbala perfektparticip. Efter detta presenterar jag resultaten från de olika genrerna och diskuterar förekomsten och användningen. Avhandlingen avslutas med en sammanfattande diskussion.

2 Den teoretiska bakgrunden

2.1 Allmänt om perfektparticip

2.1.1 Perfektparticipens ordklasstillhörighet

Perfektparticip (från latinets *participium* ”deltagande”) är typer av verbformer som kan ha samma satsdelsfunktioner som adjektiv (*Nationalencyklopedins ordbok* 1995 – 1996). I svenskan indelas participen i presens- och perfektparticip på samma sätt som i många andra indoeuropeiska språk. Det råder emellertid delade meningar om perfektparticipens ordklasstillhörighet i svenskan. Till skillnad från *Nationalencyklopedin* klassificerar Hultman (2003:79) perfektparticip som adjektiv som har avletts av verb. Han framhäver att somliga perfektparticip betydelsemässigt

har ett tydligt samband med det verb de är avledda ifrån (*ett bevisat brott*) medan andra har ett svagare samband (*en balanserad framställning*). I det första exemplet kan participet omskrivas med en finit verbfras (*ett brott som har bevisats*), vilket man med samma betydelse inte kan göra i det senare fallet (*?en framställning som balanserats*). Det finns också perfektparticip som helt saknar ett avledningsverb i vårt moderna språkbruk, såsom *beklämd*. Ett verb som **beklämma* är ogrammatiskt (Hultman 2003:79.)

Thorell (1973:114) ser perfektparticipen i allmänhet som verbets infinita former tillsammans med presensparticip, supinum och infinitiv. Han poängterar dock att particip deltar både i det verbala och nominala systemet. Han beaktar participens dubbla semantiska karaktär och behandlar den verbala betydelsen separat från den adjektiviska. Ett av hans belysande exempel på den semantiska skillnaden mellan verbala respektive adjektiviska perfektparticip är det verbala *tvungad* i *han blev tvungad av styrelsen att avgå* och det adjektiviska *tvungen* i *han blev tvungen att avgå*. I detta sistnämnda fall anser Thorell ytterligare att formen *tvungen* är så pass adjektivisk och fjärrad från verbet *tvunga* att det kan kallas **ett participiellt adjektiv**. Formen *tvungen* är ju avledd från den starka supinumformen *?tvungit* som knappast förekommer i nusvenska. (Thorell 1973:147.) Jag kommer dock inte att använda begreppet participiellt adjektiv i min analysdel utan hänvisar till perfektparticipets betydelse med begreppsparet **verbal** respektive **adjektivisk** betydelse.

Bolander (2001:118) ser också perfektparticipen som infinita verbformer eftersom de inte ensamma kan fungera som predikat (**Hon målad*). De är med andra ord inte satsbildande. Hon nämner dock att deras funktioner är adjektiviska. Stroh-Wollin (1998:27) är inne på samma linje och motiverar detta med att perfektparticipen bevisligen används med hjälpverben *vara* och *bli* i olika tempus i perifrastisk passiv.

Svenska Akademiens Grammatik (Teleman et al. 1999: II:583) följer däremot en äldre grammatisk tradition som klassificerar perfektparticipen som en egen separat ordklass. De uppvisar ju stora likheter med såväl verb som adjektiv. Erik Andersson (1993:46) angriper likaledes klassificeringsproblemet med att framställa perfektparticipen som en självständig ordklass.

2.1.2 Perfektparticipens struktur

I det följande behandlar jag kortfattat hur perfektparticip vanligen konstrueras av olika verb, oberoende av om deras betydelse är verbal eller adjektivisk. Det finns två huvudsakliga mönster för hur perfektparticip bildas av olika verbstammar (Teleman et al. 1999: II:595). Dessa sammanhänger med från vilken konjugation avledningsverbet är avlett. Ifall avledningsverbet är svagt (dvs. hör till konjugationerna 1, 2 och 3) avleds perfektparticipet vanligen med suffixet *-d* eller någon av dess varianter *-t* eller *-dd*. Exempel: *kasta* -> *kastad*, *tränga* -> *trängd* eller *sy*-> *sydd*. Om stammen alltså slutar på obetonad vokal eller tonande konsonant, får perfektparticipet automatiskt ändelsen *-d*. De av andra konjugationens verb vars stam slutar på tonlös konsonant bildar perfektparticip med allomorfemet *-t*, exempelvis *läsa* -> *läst*. Tredje konjugationens perfektparticip *sy* -> *sydd* kännetecknas av att verbstammens vokal förkortas och participsuffixet förlängs till *-dd*. (Teleman et al. 1999: II:595.)

Ifall verbet är starkt och dess stam slutar på konsonant fogas ändelsen *-en* till supinumstammen (*bära* -> *buren*). Perfektparticip av starka verb med stamslut på vokal bildas däremot på samma sätt som hos tredje konjugationens verb (*förstå* -> *förstådd*). De är emellertid relativt ovanliga och ofta följer man de starka verbens mönster, exempelvis *ta* -> *tagen*. (Teleman et al. 1999: II:596.) Se tabell 1 för en översikt över hur perfektparticip bildas av de fyra konjugationerna.

Tabell 1. *Perfektparticip av de fyra konjugationerna*

Konjugation	Infinitiv	Supinum	Perfektparticip
1	Kasta	Kastat	Kastad, Kastat, Kastade
2 a)	Tränga	Trängt	Trängd, Trängt, Trängda
2 b)	Läsa	Läst	Läst, Läst, Lästa
3	Sy	Sytt	Sydd, Sytt, Sydda
4	Bära	Burit	Buren, Buret, Burna

Det finns verb som växlar mellan svag och stark supinum böjning. Då kan perfektparticip av dylika verb bildas såväl utgående från den starka (*begravit* -> *begraven*) som den svaga (*begravt* -> *begravd*) supinumformen. Ofta är den enda skillnaden mellan sådana ord att det ena är mer frekvent och stilistiskt mera neutralt än det andra. Som exempel på detta kan nämnas perfektparticipen *simmad* och *summen* varav *simmad* representerar den mest gängse varianten. Den ålderdomliga stamvarianten på *-it* kan ibland förklara ändelser som förefaller förbryllande såsom t.ex. *förlupen* av *förlöpa*. Den nutida supinumformen är ju *förlöpt*. (Teleman et al. 1999: II:598.)

Det är väsentligt att inse att det också kan finnas andra faktorer som påverkar perfektparticipens form. Perfektparticip kan vara prefixavledda (*oanvänd*, *vanvårdad*) och således uppta nya betydelser. De kan också vara sammansatta, vilket betyder att det sista ordet är ett perfektparticip. Förledens karaktär varierar allt från substantiv till prepositioner. Några exempel på diverse första led tillsammans med ett perfektparticip är substantiv såsom i *snöblandad*, adjektiv: *långsökt*, pronomen: *självgenererad*, adverb: *framåtriktad* och preposition: *påtänt*. (Teleman et al. 1999: II:601 – 603.)

Svenskan är rik på partikelverb och det anmärkningsvärda är att deras perfektparticip bildas genom att placera partikeln före själva participmorfemet, t.ex. *uppsatsen blev inlämnad klockan 18*. (Teleman et al. 1999: II:603). Det vore ogrammatiskt med **lämnad in*. Detta skiljer svenskan till exempel från isländskan där partikeln står självständigt: *ritgerðinni varð skilað inn klukkan 18*.

2.1.3 Perfektparticipens syntaktiska funktion

Perfektparticipens nära relation till adjektiv kommer kanske bäst fram i deras satsdelsfunktioner, vilka är desamma som hos sedvanliga adjektiv. Enligt Teleman et al (1999: II:604) är perfektparticipets normala funktion att vara huvudord i en participfras. Participfrasen har sedan samma funktioner som adjektivfrasen. Följande funktioner finns (Teleman et al. 1999: II:604, 605) och jag ger ett eget exempel på samtliga: 1) Bundet subjektspredikativ: *De blev mycket **upprörda***; 2) Bundet objektspredikativ: *Han ville inte göra dem **upprörda***; 3) Fritt subjektspredikativ: *De*

stod **orörda** vid fönstret; 4) Fritt objektspredikativ: *De hittade honom **utsvulten** vid vägkanten*; 5. Adjektivattribut: *En **rödmålad** stuga*; 6) Predikativt attribut: *en uppgift **gjord** som en övning*; 7) Adverbial: *Han suckade **uppgivet***.

Utmärkande för participfraser är att deras bestämningar vanligen utgörs av objekt (Platschefen har blivit *fråntagen **förhandlingsrätten***), predikativ (Hon var glad åt att ha blivit *lämnad **ensam*** hemma) och framför allt adverbial (Jag är inte **så insatt i det här**) (Teleman et al. 1999: III:618 – 627).

Det är skäl att i detta skede fästa uppmärksamhet vid användningen av perfektparticip i den så kallade perifrastiska passiven. Då står perfektparticipet som bundet predikativ till antingen hjälpverbet *vara* eller *bli*. Dessa är ju kopulaverb och kan inte stå ensamma (Stroh-Wollin 1998:49). Enligt Teleman et al (1999:II:605) har konstruktionen samma betydelse som hos s-passiven av det verb participet är avlett ifrån. Då motsvarar satserna *Han blev avskedad igår* och *Han avskedades igår* varandra. Participets *predikationsbas* dvs. det ord som participet säger någonting om (Teleman et al. 1999: I:152) är lika med objektets referent i den motsvarande aktiva satsen: *han* är föremålet för aktionen, den som fått sparken. Ifall vi skulle använda ett agentadverbial skulle agentadverbialet vara detsamma som subjektets referent: *Han blev avskedad i går av chefen*. Det var med andra ord *chefen* som avskedade honom. (Teleman et al. 1999:II:604– 605.)

2.1.4 Perfektparticipens passiva och aktiva betydelse

I detta delkapitel introducerar jag hur verbets förmåga att antingen kunna eller inte kunna ta objekt bestämmer perfektparticipets passiva eller aktiva betydelse.

Enligt Teleman et al (1999:II:588) har ett perfektparticip en passiv betydelse ifall det har avletts från ett transitivt verb. Participets *predikationsbas* motsvarar då avledningsverbets objekt i en aktiv sats. Hultman (2003:80) ger exemplet *en sänkt båt* av det transitiva verbet *sänka*. Här har participet sin *predikationsbas* hos ordet *båt* som fungerar som föremål för handlingen. Däremot kan man inte se vem som har sänkt båten, dvs. subjektetsreferenten är okänd: *En båt har sänkts*. Avlednings verbet kan också vara bitransitivt, med andra ord ta två objekt och i sådana fall kan

participet antingen syfta på det indirekta eller det direkta objektet såsom t.ex. i meningen *Han blev erbjuden en hög tjänst*. I detta exempel syftar ordet *erbjuden* antingen på det direkta objektet *en hög tjänst* eller det indirekta objektet *han*.

Ifall det verb perfektparticipet är avlett ifrån är ett intransitivt verb (Teleman et al. 1999: II:588) är participets betydelse aktiv. Hultman (2003:80) ger det tydliga exemplet *en sjunken båt* som kan ersättas med den finita verbfrasen *en båt har sjunkit*. Att man vid en omskrivning använder aktiv diates vittnar om att betydelsen är aktiv. Eftersom de allra flesta perfektparticip i både tal och skrift är bildade av transitiva verb har de flesta perfektparticip i svenskan också en passiv betydelse (Hultman 2003:80).

I dessa delkapitel har jag först presenterat varför det är svårt att förse perfektparticipen med ett tydligt ordklassenämnet. Därefter har jag redogjort för perfektparticipens strukturella egenskaper, satsdelsfunktioner och till sist har jag belyst hur perfektparticipets passiva respektive aktiva betydelse är avhängig av verbets transitivitet eller intransitivitet.

2. 2 Skillnader mellan verbala och adjektiviska perfektparticip

2.2.1 Allmän semantisk distinktion

Såsom jag har nämnt ovan utgör perfektparticipen ett tudelat grammatiskt fenomen, det vill säga de har drag av både adjektiv och verb. Jag ska nu i de följande avsnitten fokusera på hur man betydelsemässigt kan komma åt perfektparticipens adjektiviska karaktär och vilka semantiska egenskaper som bidrar till den adjektiviska tolkningen.

Enligt Sundman (1987:389) uppvisar perfektparticip med verbal betydelse vissa semantiska egenskaper som perfektparticip med adjektivisk betydelse inte kan ha. Dessa egenskaper ligger som grund för en distinktion mellan betydelserna. Det är konstruktioner med verbala perfektparticip som semantiskt påminner om passiva s-konstruktioner:

- a) Han mördades
- b) Han är mördad
- c) Han blev mördad

I dessa exempel som jag ovan konstruerat uttrycker a) själva verbhandlingen, b) tillståndet efter verbhandlingen och c) förändring i ett tillstånd, dvs. att någon har mist livet genom mord. Perfektparticipet *mördad* har således främst en verbal betydelse eftersom det i både exempel b) och c) är utbytbart med den verbala s-passiva konstruktionen. Teleman et al (1999: II:583) poängterar också att den verbala betydelsen i sådana fall kan förutses utifrån betydelsen hos avledningsverbets stam.

Däremot kan följande konstruktion med perfektparticipet *koncentrerad* inte omskrivas med en sats i s-passiv av verbet *koncentrera* (Teleman et al. 1999: II:583):

- a) Saften är koncentrerad (Saften innehåller en hög halt av det ämne som ger smak)
- b) Saften har koncentrerats (Någon har koncentrerat saften)

Det är påfallande att participet i exempel a) har en helhetsbetydelse som inte självklart kan härledas ur verbets betydelse. Satserna a) och b) motsvarar således inte varandra. I stället för aktionen har ett tillstånd börjat dominera. Såsom vi vet från den traditionella språkläran betecknar ordklassen adjektiv ofta just tillstånd (Hultman 2003:76). Här har participet betydelsen *Saften innehåller en hög halt av det ämne som ger smak*. Därmed kan participet betraktas som adjektiviskt. Föreställningen om verbets aktion eller om vissa aspekter av aktioner träder då i bakgrunden. (Teleman et al. 1999: III:582,583.) Även Sundman (1987:398) beskriver dylika perfektparticip som adjektiviska eftersom de inte anknyter till en handling eller ett skeende.

Teleman et al. (1999: II:592) slår fast att det ofta är subjektets aktant som saknas vid adjektiviska perfektparticip. Således väcker perfektparticipet *koncentrerad* ingen föreställning om vem som ligger bakom den annars också sparsamt uttryckta aktionen. Vem är det som har koncentrerat? Ofta förekommer den adjektiviska

betydelsen vid sidan av den verbala (Teleman et al. 1999: II:584) men ibland är den adjektiviska betydelsen den enda tänkbara, exempelvis *förvånad* (Lindroth 1906:32). I en viss användning kan olika människors intuition också vara olika (Teleman et al. 1999: II:583).

När det gäller tidsbetydelsen uttrycker de adjektiviska perfektparticipen med *bli* en övergång till ett nytt tillstånd: *Han blev mycket förvånad*. En motsvarande konstruktion med ett verbalt perfektparticip såsom *Han blev kallad till rättegång* anger en handling som riktas mot subjektets referent. Med hjälpverbet *vara* som kopula tillsammans med ett adjektiviskt perfektparticip *Han är mycket frustrerad* anger man ett pågående tillstånd medan man med ett verbalt perfektparticip uttrycker en fullbordad handling: *Huset är sålt* (Sundman 1987: 400,401.) Silén (1997:75) hänvisar till Langacker (1982:58–65) som hävdar att det verbala perfektparticipet uttrycker alla de tillstånd som utvecklats under processen men ur ett icke-temporalt perspektiv. Därför är det verbala participet statiskt. Däremot uttrycker det adjektiviska perfektparticipet bara det slutliga tillstånd som aktionen resulterat i.

2.2.1.1 Aktionsartens inverkan på participets adjektiviskhet

För att på ett trovärdigare sätt kunna exemplifiera och belysa den semantiska problematiken kring adjektiviska perfektparticip gör språkvetarna Lindroth (1906) och Malmgren (1990) en koppling till aktionsartsläran. Enligt Lindroth (1906:29) är det en genomgående regel att perfektparticip av **resultativa verb** uppvisar en större eller mindre grad av adjektivering. Men vad är då resultativa verb?

Teleman et al. (1999: IV:324) ser resultativiteten och icke-resultativiteten som viktiga faktorer vid beskrivningen av olika sorters aktioner. En aktion är ju ett skeende eller ett tillstånd som uppfattas av språkbrukaren. Olika aktioner delas in i aktionsarter. Det är framför allt verbet som i satsen uttrycker en aktion men även till exempel adjektiv, och det viktigaste för mina ändamål, particip, uttrycker också aktionsarter. (Teleman et al. 1999: IV:323.)

Resultativa aktioner åstadkommer ett nytt tillstånd såsom i mitt eget exempel (a) medan icke-resultativa inte gör det såsom i mitt exempel (b):

- a) Flickan stängde dörren
- b) Hunden darrade

Aktionen hos dessa verb *stänga* och *darra* kan också i dessa sammanhang beskrivas med begreppen **avgränsad** respektive **oavgränsad** aktionsart. Jag använder för det mesta hädanefter bara dessa två sistnämnda begrepp eftersom SAG (Teleman et al. 1999), som är den modernaste beskrivningen av svenska språket, enbart använder dem. I första meningen har actionen resulterat i ett nytt tillstånd där *Dörren är stängd*. Detta perfektparticip *stängd* är avlett av ett verb med avgränsad aktionsart och dess betydelse kan därför sägas vara mera adjektivisk. (Teleman et al. 1999: II:592,593). Det bör påpekas att man inte kan avleda något perfektparticip av det oavgränsade, icke-resultativa *darra*, **Hunden är darrad*. Detta exempel strider troligen emot språkkänslan hos de flesta som har svenska som modersmål. *Darra* är ett intransitivt verb. Teleman et al. (1999: IV:344) understryker att tillstånden alltid är oavgränsade, icke-resultativa. Av detta kan man dra den slutsatsen att perfektparticip också är oavgränsade eftersom de alltid uttrycker ett tillstånd.

Lindroth (1906:29) anser att perfektparticip som har adjektivisk betydelse baserar sig på resultativa verb. Han delar in dem i tre grupper: 1) Verb som betecknar försättandet av ett objekt i ett sinnestillstånd, till exempel *förkrossa* -> *förkrossad*, 2) Verb som betecknar ett förseende av ett objekt med något, t.ex. *möblera* -> *möblerad* och 3) Övriga resultativa avgränsade verb, såsom *begränsa* -> *begränsad* (Lindroth 1906: 31, 40–45.)

Malmgren (1990:200) riktar kritik mot Lindroth (1906) i synnerhet eftersom denne inte anför några exakta grunder för hur aktionsarten bestämmer perfektparticipets beskaffenhet. Han antyder att Lindroth mest går på känslan. Malmgren själv (1990:37) instämmer visserligen med Lindroth om att perfektparticipet måste ange ett tillstånd för att kunna få en adjektivisk tolkning. Men till skillnad från honom angriper Malmgren (1990: 45–47) emellertid problemet med olika tämligen välfungerande test som mäter participets betydelse (se också 2.2.2). Dessa test använder jag i min empiriska del och i detta och de påföljande kapitlen introducerar jag de väsentligaste.

Ett av dessa semantiska test är det så kallade *nyss-testet* (Malmgren 1990:46). Om man kan konstruera perfektparticipet med adverbialet *nyss* framför participet, är

betydelsen vanligen verbal, exempelvis *Uppgiften är nyss gjord* (mitt eget exempel). Detta fungerar inte vid adjektiviska perfektparticip: **Han är nyss bekymrad* (mitt eget exempel). Om man kan använda futural konstruktion (*Huset skall snart vara målat*) eller en presenteringskonstruktion (*Det blev inte många saker utträttade*) är det enligt Malmgren (1990:46) fråga om en verbal betydelse.

Ett annat test som nämns av Malmgren (1990:47) är konstruktionen med adverbet *fortfarande*. Ifall man kan placera *fortfarande* framför participet, är det sannolikt adjektiviskt. *Han är fortfarande övertygad* men inte **Han är fortfarande övertalad*. Adverbet når dock inte upp till denna funktion vid verb med oavgränsad aktionsart vars particip ändå är adjektiviskt: *Han är fortfarande älskad* går bra att säga.

Malmgren (1990:49) vidhåller emellertid att många verb med avgränsad aktionsart också bildar verbala perfektparticip, inte bara adjektiviska. Ett exempel på detta är meningen *Huset är nyligen byggt*. Där väcks en föreställning om hur det ofullbordade blivit fullbordat. Därmed framhäver Malmgren (1990:49) att Lindroths (1906:29) förutnämnda huvudpåstående inte stämmer helt.

Malmgren (1990:187) tangerar problemet också genom att sammankoppla och jämföra aktionsarten hos adjektiv och particip. Nästintill alla svenska adjektiv är oavgränsade (*arg, ung*) såsom perfektparticip (*bekymrad, förvånad*). För att bli adjektiviskt och frigöra sig från verbparadigmet måste det avgränsade verbet genomgå ett aktionsartsbyte och bli på samma sätt som adjektiven, oavgränsat. Verbets ursprungliga avgränsade aktionsart förändras alltså till oavgränsad. (Malmgren 1990:186,187.)

2.2.1.2 Svag agentivitet

Förutom aktionsartens betydelse är avsaknaden av agensföreställning märkbar hos adjektiviska perfektparticip. Detta betyder att adjektiviska perfektparticip oftast saknar ett agentadverbial, t.ex. **Dirigenten är berömd av de verkliga musikkännarna*. Subjektsaktanten saknas eller är oväsentlig. (Teleman et al. 1999: II:592.)

Malmgren (1990:43) inskräpper att de flesta adjektiveringar drabbar verb med svag agentivitet, t.ex. *bekymra, förvåna, fascinera*. Perfektparticip av denna typ av verb

klassificerar Lindroth (1906: 40,41) som adjektiviska redan på basis av verbets avgränsade aktionsart. Sundman (1987:408) anser att det är självklart att perfektparticip som saknar handlingsbetydelse inte tar något agentadverbial med personagent. Däremot hävdar hon att adjektiviska perfektparticip kan ta sakagent och ger ett exempel: *Det finns också lärare som är stimulerade av det nya*. Denna typ av sakagent anger tillståndets orsak (Lindroth 1906:22). Omvänt kan man säga att verbala perfektparticip ofta konstrueras med ett animat, personbetecknande agentadverbial, t.ex. *Blusen är tvättad av min syster* (Sundman 1987:408.)

2.2.2 Syntaktiska skillnader mellan verbala och adjektiviska perfektparticip

I det följande ger jag en översikt över hur man genom andra på olika sätt fungerande test kan komma åt den adjektiviska tolkningen hos ett perfektparticip.

Malmgren (1990:46) betraktar det som en väsentlig faktor för adjektiviskhet att man kan komparera perfektparticipen med *mera och mest*, exempelvis: *Bilden är mer nyanserad än någonsin* (mitt eget exempel). Teleman et al (1999: II:607) påpekar å andra sidan att också suffixkomparation är möjlig för vissa particip, vilket alltid är ett säkert tecken på adjektiviskhet, t.ex. *känd -> kändare -> kändast*. Enligt Malmgren (1990:46) är denna ändelsekomparation dock ovanlig av fonologiska skäl. Av den anledningen talar han hellre om modifiering av adverbet *mycket*. En mening som *Johan var mycket övertygad om riskerna* kan bra konstrueras med ett adjektiviskt perfektparticip och den är grammatiskt korrekt medan majoriteten verbala perfektparticip inte kan ta *mycket* som bestämning. Meningen **Johan var mycket övertalad* är inkorrekt. (Teleman et al. 1999: II:593,594.) Malmgren (1990:46) nämner emellertid att testet kan slå fel av semantiska skäl: **Han är mycket död*. Det kan också enligt honom slå fel eftersom *mycket* även kan användas framför ett perfektparticip som avletts av ett oavgränsat verb: *Han är mycket älskad*. Sundman (1987: 402) utvidgar testet ytterligare med andra gradadverbial såsom *ganska, tämligen, relativt, för*. Enligt henne framhäver gradadverbialen den adjektiviska karaktären och tillståndsbetydelsen liksom i följande exempel: *Familjen lever relativt isolerad från yttervärlden*. (Sundman 1987:403.)

Malmgren (1990:47) tar upp ett annat slags test: ifall perfektparticipet kan samordnas med äkta adjektiv, kan det få en adjektivisk tolkning. Sundman (1987:403) har undersökt detta test närmare och ger exempel som *lugn och sansad, tyst och sluten, liten och avskild*. En motsvarande fras med ett verbalt perfektparticip är mindre passande: *?Patienten blev orolig och vänd på rygg*, vilket kan förklaras med bristen på semantisk symmetri. Malmgren (1990:47) kommer dock fram till den slutsatsen att även många verbala perfektparticip kan användas i dylika förbindelser: *Bilen är lagad och fin*. Av denna orsak anser han att detta test inte är särskilt tillförlitligt.

Ibland tjänar utelämningen av kopulaverbet *vara* i samband med verben *verka* och *förefalla* som ett kriterium på adjektiviskhet (Malmgren 1990:404). Malmgrens exempel lyder som följande: *Hon verkade förvånad* (adjektiviskt particip) men *Hon verkade vara mobbad*. (verbalt particip). Visserligen kan kopulaverbet användas även med adjektiviska perfektparticip men tendensen att stryka den är tydlig (Sundman 1987:406).

De verbala perfektparticipen tillåter ofta tidsadverbial som utgör bestämmningar till verbet, till exempel i meningen *Skjortan var tvättad i går*. Adverbialet syftar på den handlingstidpunkt som föregår tillståndet. Detta kriterium kan dock bara tillämpas på verb med avgränsad aktionsart, som anger handlingar med ett naturligt slut (Sundman 1987: 406–407.)

Såsom ovan framgått saknar de flesta adjektiviska perfektparticip ett agentadverbial. Däremot är det enligt Telemann et al. (1999: II:585) fullt möjligt för dem att ta en prepositionsbestämning av agentliknande karaktär men med någon annan preposition än *av*. De aktanter som anges med adverbial är inte syntaktiskt obligatoriska för de flesta adjektiviska perfektparticip. Telemann et al. (1999: II:585–588) tar upp följande slags syntaktiska roller och jag ger ett eget exempel på samtliga:

- 1) Predikationsbasen är den aktant som upplever någonting och ett bundet adverbial (en prepositionsfras) anger den aktant som upplevelsen är riktad mot.

Ministern är bekymrad över eurokrisen

- 2) Ett bundet adverbial anger en aktant som upplever predikationsbasen. I nedanstående mening är det således eleverna som upplevt att läsningen varit lätt:

Boken var lättläst för eleverna

- 3) Ett bundet adverbial anger den aktant som kan ha nytta eller skada av predikationsbasen

Hunden var tillgiven mot henne

- 4) Ett bundet adverbial anger ett kännetecken för predikationsbasen

Han är berömd för sina humanitära insatser

- 5) Predikationsbasen och ett bundet adverbials aktant är reciproka i aktionen

Kalle är förlovad med Kerstin

- 6) Det bundna adverbialets aktant är helt eller delvis en del av predikationsbasen eller omfattar den

Den stora ingångshallen var späckad med människor

- 7) Predikationsbasen befinner sig på en viss plats som anges med ett bundet rumsadverbial

Han är bosatt i Sverige

Det är ännu skäl att lyfta fram tre kriterier på adjektiviskhet som behandlas av de flesta grammatikor som skrivit om detta ämne. Enligt Malmgren (1990:47) kan många vanligen personbestämmande perfektparticip även stå som bestämningar till

handlingsbetecknande substantiv: *En irriterad gest, En förvånad min*. Dessa klassificeras som adjektiviska. De verbala perfektparticipen kan inte ges samma roll: **Mobbad gest* eller **Retad min*. Malmgren (1990:51) påpekar också att om avlednings verbet är reflexivt, är betydelsen vanligen adjektivisk: *Intressera sig* -> *Intresserad*. Detsamma gäller mediala verb som slutar på -s, exempelvis *Skadas* -> *Skadad*. Den rikliga förekomsten som attribut, i synnerhet i talspråk, är ytterligare ett karakteristiskt drag för participets adjektiviska betydelse. Förbindelsen kan vara stående, det vill säga, att samma particip alltid står framför samma substantiv i en och samma förbindelse, exempelvis *fullbordat faktum* (Malmgren 1990:48.)

2.2.3 Adjektiverade perfektparticip

I detta avsnitt presenteras några andra vanligt förekommande kategorier av adjektiviska perfektparticip.

Sundman (1987:409) gör en klar åtskillnad mellan **adjektiviska perfektparticip** och **adjektiverade perfektparticip**. Till adjektiviska räknar hon sådana perfektparticip som jag behandlat ovan, det vill säga som får en adjektivisk tolkning mest på grund av verbets aktionsart eller syntaktiska orsaker. När participet inte är bildat av ett verb enligt de gängse reglerna för hur man bildar perfektparticip, talar hon däremot om adjektiverade perfektparticip. Då kan participet sakna ett motsvarande verb om det till exempel har kommit ur bruk (*rädd, trött, besviken*). Ett annat fall är när participets form avviker från verbets normala böjningsparadigm (*skapt, förtjust*). Som tredje typ behandlar Sundman sammansatta particip som saknar motsvarande sammansatta form (*hörselskadad*). Nekande particip (*obesvarad*) och particip med en överförd betydelse tillhör också denna grupp (*särskild*). (Sundman 1987:410.)

Sundman (1987:410) tar i synnerhet upp de sammansatta perfektparticipen med adjektivisk betydelse, vilka kan vara av olika typer. De kan exempelvis ha substantivisk (*auktoritetsbunden*) eller adjektivisk förled (*orangefärgad*). Dessa saknar som bekant motsvarande verb (**auktoritetsbinda, *orangefärga*). Sundman (1987:413) behandlar utförligt även de nekande perfektparticipen, oftast försedda med prefixet -o. Hon anser att de måste vara adjektiviska eftersom ett motsvarande verb inte kan bildas i nekande form. Participet *oväntad* motsvaras inte av ett verb

som **ovänta*. Nekande satser kan inte heller alltid konstrueras med ett nekande particip, *Mannen blev inte dömd till fängelse* och **Mannen blev odömd till fängelse*. Sundman (1987:415) betonar också att nekande particip inte kan ta tidsadverbial och att de används mest i funktioner som framhäver tillståndsbetydelsen såsom attribut.

Hur ska man då klassificera avledningar av substantivstammar som är bildade med participmorfem (*vänsterhänt*, *blåögd*)? Lindroth (1906:42) konstaterar att dessa alltid har en adjektivisk betydelse. Han motiverar detta dock inte särskilt noggrant. Malmgren (1990: 51) skriver att eftersom participet är bildat till ett substantiv har det ryckts loss från verbparadigmet, vilket utsätter det för adjektivering (*mörkögd*, *hårdhänt*).

2.2.4 Sammanfattning av kriterierna

I min empiriska del har jag använt all ovanstående teori för att komma åt perfektparticipens betydelse, men ofta räcker det med att ta en titt på verbets aktionsart och laborera med *fortfarande*- och *nyss*-testen. Om perfektparticipets ursprungverb är avgränsat och om man kan använda ordet *fortfarande* framför participet, är det ofta adjektiviskt. Adverbialet *nyss* framför participet vittnar i sin tur om en verbal betydelse. Ifall man kan bilda en konstruktion i s-passiv av verbet och ifall betydelsen då kvarstår som en tydlig handlingsbetydelse, är det oftast fråga om ett verbalt perfektparticip. Förekomsten av en agentkonstruktion tyder ofta på verbalitet men såsom Lindroth (1906:22) konstaterar är det inte garanterat eftersom det kan vara en sakagent. Vidare tolkar jag ofta perfektparticipet som verbalt om det finns ett tidsadverbial i satsen förutsatt att verbet är resultativt.

Om det är fråga om ett adjektiverat perfektparticip (se föregående avsnitt) har jag utan vidare klassificerat participet som adjektiviskt. Det finns inga direkta levande bakomliggande verb till dessa. Jag tar också alltid hänsyn till syntaktiska roller som är utmärkande för adjektiviska perfektparticip (Teleman et al. 1999:585–588).

Ifall dessa test inte räcker till har jag konstruerat participet med olika slags bestämningar (se 2.2.2). Främst rör det sig om adverbien *mycket*, *relativt*, *ganska* och *för*. Även användning av participet som ett led i en samordningskonstruktion med

adjektiv (*vacker och tillgiven*) och med verben *förefalla* eller *verka* är betydelsefullt i i min analys. Det bör ytterligare nämnas som kriterium för adjektiviskhet att ifall ursprungs verbet är reflexivt, tolkar jag participet i enlighet med Malmgren (1990:51) som adjektiviskt. För att klassificera perfektparticipet som ett överfört adjektiviskt particip kontrollerar jag alltid i *Svenskt språkbruk – Ordbok över konstruktioner och fraser* (2003) att det finns en eller flera konnotationer utöver grundbetydelsen.

Jag vill emellertid lyfta fram att inget av dessa kriterier garanterar perfektparticipets adjektiviskhet till fullo. Många perfektparticip kan till exempel inte ta gradadverbial helt enkelt eftersom det inte finns olika grader hos den aktuella egenskapen, exempelvis **Han är mycket/ganska död*. Där kan man inte heller tillämpa testet med *fortfarande*. Utelämnning av kopula med *verka* och *förefalla* är inte heller något säkert kriterium och det förekommer också verbala perfektparticip i samordningar med adjektiv och particip, till exempel *Blusen är gammal men tvättad*, även om den allmänna regeln är att endast adjektiviska perfektparticip kan bindas ihop i en samordning. (Sundman 1987:408,409). Den resultativa avgränsade aktionsarten hos verbet är avgörande men såsom Malmgren (1990:49) hävdar finns det adjektiviska perfektparticip vars ursprungsverb är oavgränsat, till exempel *uppskatta* -> *fortfarande uppskattad*. Jag använder inte heller alla test vid analysen av ett enskilt perfektparticip utan behovet av test kan vara mera eller mindre beroende av kontexten, det vill säga det aktuella participet och dess omgivande bestämmningar.

2. 3 Sakprosa och tidningsspråk

De texter som jag i denna avhandling kommer att undersöka kan klassificeras som *sakprosatexter* eller *veckotidningsprosa*. *Nationalencyklopedins ordbok* (1995 – 1996) definierar begreppet sakprosa som typ av prosa som beskriver sakförhållanden särskilt i motsats till den prosa som används i skönlitteratur. Enligt Svensson et al. (1996: 10–15) finns det olika definitioner på begreppet sakprosa och olika författare använder olika termer (*normalprosa, bruksprosa*) men de flesta framhäver texternas objektivitet. Hellspång (2001:13) drar gränsen på ett liknande sätt och klassificerar till exempel tidningsnyheter, reklamaffischer, bruksanvisningar, blanketter,

utredningar och faktaböcker som bruksprosa/sakprosa. Han menar också att dessa texter inte används i estetiska utan i teoretiska eller praktiska syften.

Enligt Hellspong (2001:74) skapar olika situationer och funktioner behov av olika slags texter. När ett visst sammanhang återkommer och får en fastare form uppstår en *genre*. Han definierar ordet *genre* som ett invariant framställningssätt för ett visst syfte i en viss verksamhet. Som exempel ger han bland annat tidningsartiklar, förordningar, matrecept och bruksanvisningar. (Hellspong 2001:74.) Ledin (1999: 27) hänvisar vidare till Paltridge (1997:101–106) som anser att vi ser vissa texter och kommunikationshändelser som besläktade. Detta leder till att vi utvecklar förväntningar på hur man ska handla genom en text i olika sociala sammanhang. Ytterligare menar Paltridge (1997:55) enligt Ledin (1999:28) att det inte finns en given textstruktur som definierar en genre men att vissa ämnen, erfarenheter och syften binder ihop och organiserar texten på ett visst sätt. Läsaren vänjer sig så småningom vid att känna igen dessa element.

Hurdana texter och genrer är då karakteristiska för en morgontidning som Hufvudstadsbladet? Jag begränsar mig bara till de textgenrer som jag själv kommer att undersöka dvs. nyhet, ledare, recension och sportartikel. Nedan behandlas såväl innehållsliga som språkliga drag.

En *nyhetsartikel* och nyhetsrapportering försöker främst svara på frågor som är inledda med följande frågeord: *när, var, vem, hur, varför*. Svaret ges vanligen i de två första styckena. Detta framställningssätt kallas *den inverterade pyramiden* eftersom det viktigaste i artikeln presenteras i början och först därefter går man mot det mindre viktiga. Ju senare informationen kommer, desto oviktigare är den. Det viktigaste placeras ofta sammanfattningsvis i en ingress. Språkligt utmärks en nyhetsartikel av att den i knapp mån innehåller värdeladdade ord. Man strävar efter att texterna ska vara koncentrerade, vilket ofta medför hypotax dvs. att leden står i en underordnad relation till varandra. (Cassirer: 2003:97.)

En *ledare* är en argumenterande tidningsartikel som uttrycker tidningens åsikt i en vanligen politisk fråga. I allmänhet placeras den på någon av de första sidorna (*Nationalencyklopedins ordbok* 1995–1996). Enligt Cassirer (2003:97) är orden opersonliga men främmande ord kan förekomma. Hypotax är ett vanligt inslag i till exempel nominalfraser.

En *recension* är en del av kulturartiklarna. Enligt *Nationalencyklopedins ordbok* (1995–1996) kan en recension definieras som en yrkesmässig granskning av en bok, en film eller en annan kulturell företeelse. Normalt har recensionen syftet att vägleda publiken i deras val av böcker, pjäser osv. Enligt Cassirer (2003:97) innehåller kulturgrenen svåra ord, faktatermer och i synnerhet i recensioner givetvis värderingsord. Recensioner är ofta personligt präglade av författaren och ämnet. Menings- och satsbyggnaden kan vara ganska komplicerad.

Till skillnad från till exempel den objektivt inriktade nyhetsartikeln uppvisar *sportartiklar* något helt annat. Ordförrådet består inte sällan av specialspråk såsom termer och smeknamn samt förkortningar, vilket gör denna genre obegriplig för den oinvidde. Metaforer som påminner om krig och krigande hör till bilden. Läsaren ges intrycket av att sporten är det enda väsentliga i världen. (Cassirer 2003:97.)

3 Resultat och analys

3.1 Avgränsningar

Innan jag presenterar materialet närmare är det väsentligt att beakta de avgränsningar jag gjort vid analysen. Det finns ett stort antal vanligt förekommande ord som har formen av ett perfektparticip men som ändå är nära relaterade till andra vanliga ordklasser. De överförda specialiserade perfektparticipen såsom *nöjd*, *rubbad* och *biten* som har formen av ett particip men en rent adjektivisk betydelse betraktar jag som adjektiviska perfektparticip på samma sätt som de flesta perfektparticip som språkhistoriskt tappat anknytningen till verbet, t.ex. *beklämd*. Den överförda specialiserade betydelsen bland adjektiviska perfektparticip nämns också av Malmgren (1990:49). Däremot ser jag till exempel ordet *öppen* som ett rent adjektiv eftersom det finns ett motsvarande riktigt perfektparticip, *öppnad*. Adjektivet *öppen* står i en likadan semantiskt distinktiv relation till *öppnad* som adjektivet *tom* till perfektparticipet *tömd*. (Sundman 1987:388.)

Det finns emellertid också ord från andra ordklasser som kan vara svårhanterliga. Självständigt använda perfektparticip såsom *den anställda* och *de anställda* som

syftar på singularis respektive pluralis är ju funktionellt sett substantiv men de anger en stabil egenskap hos referenten. Av den orsaken anser Teleman et al. (1999: II:609) att självständigt använda particip har en mera adjektivisk betydelse. Jag har därför räknat de flesta självständigt använda perfektparticip som adjektiviska.

Även ord som jag räknat som pronomen och därmed uteslutit från analysen förekommer. Teleman et al. (1999: II:621) framhåller att ordformer som relaterar till själva texten hör till denna grupp: *ovannämnd*, *nyssnämnd*, *bifogad* och kan inte ses som perfektparticip.

I enlighet med Teleman et al. (1999: II:623) har jag lämnat bort ord som *frånsett*, *oaktat* och *oavsett* från analysen. De har övergått till att fungera som prepositioner, vilket gör att det skulle vara tämligen svårt att spåra en adjektivisk eller verbal betydelse hos dem. De är ju alltid oböjliga ord.

3.2 Frekvenser

3.2.1 Förekomsten av adjektiviska perfektparticip i materialet

I det här avsnittet kommer jag att presentera resultatet av min undersökning. Jag svarar på mina forskningsfrågor och börjar med att först ta ställning till den kvantitativa delen, det vill säga hur stor del av materialets perfektparticip som kan klassificeras som adjektiviska. Förekomsten av adjektiviska och verbala perfektparticip illustreras med hjälp av följande tabell:

Tabell 2. *Förekomsten av adjektiviska, verbala och alla perfektparticip samt deras andel i materialet*

Tidning	Adjektiviska perfektparticip	Verbala perfektparticip	Alla perfektparticip	Procent
Tidning 1	30	11	41	73,1
Tidning 2	29	4	33	87,8
Tidning 3	36	8	44	81,8
Tidning 4	29	4	33	87,8
Tidning 5	30	8	38	78,9
Tidning 6	20	3	23	87,0
Tidning 7	24	7	31	77,4
Summa	198	45	243	81,4 %

Såsom det framgår av tabellen ovan innehåller mitt material (sju tidningar) sammanlagt 243 perfektparticip, av vilka 198 är adjektiviska. Detta innebär att 81,4 % av alla perfektparticip i materialet har en adjektivisk betydelse. För att komma fram till den här siffran har jag alltså räknat det övergripande antalet alla perfektparticip. Därefter har jag klassificerat perfektparticipen som adjektiviska eller verbala enligt de teoretiska modeller som används i den språkvetenskapliga litteraturen. Sedan har jag räknat den procentuella andelen adjektiviska perfektparticip. I avsnitt 3.2.3 behandlas de enskilda genrerna (se 3.2.3).

Vi kan alltså slå fast att merparten av de undersökta perfektparticipen har en adjektivisk betydelse. Tendensen är tydlig i alla de analyserade sju tidningarna.

3.2.2 Hur känner man igen ett adjektiviskt perfektparticip?

I detta avsnitt behandlas frågan om hur man i materialet kan skilja mellan de adjektiviska och verbala perfektparticipen.

I mitt material finns det fall som är förhållandevis enkla att analysera men också belägg som kräver mera problematisering. Exempelen i detta delkapitel har tagits från alla de sju tidningarna oberoende av genre. Efter varje exempel står det inom parentes från vilken tidning exemplet har hämtats och vilken genre exemplet representerar. Jag hänvisar till tidningarna med bokstaven T och siffrorna 1-7 (T1 avser måndagens tidning och så vidare och T7 söndagens). Alla exempel kommer att kursiveras och de exempel som är felaktiga kommer att förses med en stjärna. Om meningens korrekthet kan ifrågasättas har jag markerat meningen med ett frågetecken.

Som hjälp i analysen har jag använt Språkbankens korpusar. Jag börjar med klara fall där den semantiska distinktionen är tydligast. Jag strävar efter att ange ett närliggande verbalt exempel ur materialet för jämförelsens skull. Min avsikt är att presentera de verbala exemplen före de adjektiviska. Först presenteras particip vars adjektiviska betydelse grundar sig på aktionen hos det verb participet är avlett ifrån (3.2.2.1). Därefter går jag in på particip som uppvisar typiska syntaktiska rollfördelningar (3.2.2.2), particip som är överförda (3.2.2.3), particip som har en speciell adjektiverad betydelse (3.2.2.4) och till sist presenteras några av de mest komplicerade fallen i materialet (3.2.2.5) samt övriga adjektiviska perfektparticip (3.2.2.6).

3.2.2.1 Adjektiviska och verbala perfektparticip med aktion som huvudkriterium

Följande exempel (1) är ett typiskt belägg på ett verbalt perfektparticip:

- 1) *Lilly emigrerade med sin pojkvän Tadg som var **jagad** av republikanerna*
(T7, recension)

Verbet *jaga* är oavgränsat, vilket ökar sannolikheten för participets verbalitet. Handlingstiden (att Lilly emigrerade) och tillståndstiden (att Tadg var jagad av

republikanerna) sammanfaller. Ingenting förändras och såväl tillståndet som handlingen kan fortgå hur länge som helst. Dessutom åtföljs participet av en agenskonstruktion där agenten är animat, dvs. *republikanerna*.

Perfektparticipet *skriven* (exempel 2) är likaledes lätt att tolka som verbalt eftersom verbet *skriva* är oavgränsat.

- 2) *Ahos Minea, **skriven** för Vänskä och hans Minnesotaorkester 2008* (T5, recension)

Man ser inte när skrivandet tar slut och bara en enda tid åsyftas. Det finns dessutom ett tidsadverbial i form av ett årtal som också ger en antydning om verbalitet.

Exempel 3 hör också till de åskådligaste beläggen på verbala perfektparticip.

- 3) *Journalisten Mats Fors kan för sin del inte säga vad som känns värst - att bli **behandlad** som språklig invalid eller som projiceringsobjekt för "mumintrollsyndromet"* (T1, recension)

Verbet *behandla* är oavgränsat och verbets aktion kan fortgå hur länge som helst. Man kan också lätt konstruera verbet med ett agentadverbial, exempelvis *Att bli behandlad som språklig invalid av majoriteten*.

Vi ska nu gå över till de adjektiviska perfektparticipen. Mening (4) erbjuder ett intressant belägg:

- 4) *Men jag vill kunna göra det på ett mer **uttänkt** sätt* (T1, nyhet)

Det råder ingen tvekan om att betydelsen är adjektivisk. Det är också mycket som tyder på det. Man kan använda flera förklaringar. Man skall för det första komma ihåg att verbfrasen *tänka ut* uttrycker avgränsad aktionsart, något som beror på partikeln. Teleman et al (1999: IV:328) påpekar att partikeladverbialen ofta anger mål eller resultat.

För det andra är perfektparticipet försett med ett komparationstecken, adverbet *mera*. Vid en snabb Google-sökning hittar man också några enstaka belägg på ordet *uttänkt*, vilket skulle stödja den adjektiviska tolkningen, men det verkar talspråkligt och inte så utbrett. Korpusen ger inga belägg på detta substantiv. Att man i princip ändå kan avleda ett substantiv är ett tecken på adjektiviskhet. Det går

också att hitta belägg där participet förenats med gradadverben *ganska* och *relativt*. Alla dessa fakta styrker således slutsatsen att det är fråga om ett adjektiviskt perfektparticip.

Exempel nummer 5 har jag klassificerat som adjektiviskt eftersom avlednings verbet *traumatisera* är ett avgränsat verb. Det har skett en förändring som lett till tillståndet hos subjektet.

5) *Han återvänder **traumatiserad*** (T7, recension)

Läsaren förstår att personen först förmodligen mått bra men att något har hänt. Således utspelar sig händelserna under två olika tidpunkter i detta exempel till skillnad från exempel nummer 1. Man kan också tillämpa testet med *fortfarande*. Språkbankens korpusar ger belägg såsom till exempel *Han var fortfarande traumatiserad av massakern*. Ett eventuellt agentadverbial såsom i *traumatiserad av massakern* har till uppgift att förklara vad traumatiseringen beror på och dess funktion är därför kausal. Det uttrycker inget subjekt och tyder således inte på verbalitet. Sökningen i Språkbanken ger inga belägg på *nyss traumatiserad*, vilket också talar för att betydelsen är adjektivisk. Inte heller är meningen **Han skall snart vara traumatiserad* semantiskt korrekt. Därutöver är det tydligt att man kan konstruera ordet *traumatiserad* med äkta adjektiv såsom i korpusens parataktiska konstruktion *När Ruthie först kom till centret var hon traumatiserad och mycket mager*. Man kan likaledes placera ett adverb såsom *mycket* eller *ganska* före *traumatiserad*.

Perfektparticipet *separerad* (exempel 6) är avlett från det resultativa avgränsade verbet *separera* och därmed är participet adjektiviskt:

6) *Den finlandssvenska lärarutbildningen i Vasa är för liten och **separerad** från moderuniversitetet i Åbo* (T5, nyhet)

Participet antyder två tidpunkter, för det första aktionen då separationen ägde rum och för det andra det slutliga tillståndet som råder just vid talögonblicket. Att det är fråga om ett adjektiviskt perfektparticip kommer även fram genom parataxkonstruktionen *för liten och separerad* där participet förenats med det äkta

adjektivet *liten*. Man kan också ta för givet att adverbet *för* syftar på båda orden: *för liten, för separerad*.

3.2.2.2 Agentivitet och andra syntaktiska rollfördelningar hos materialets particip

I detta avsnitt behandlas hur förekomsten eller avsaknaden av agens kan påverka tolkningen av materialets perfektparticip. Jag ger exempel på både verbala och adjektiviska particip.

Nedan finns ett exempel på ett verbalt perfektparticip där den befintliga agenten ger oss en direkt tolkning vid handen:

- 1) *Bara fyra dagar senare lämnade Crosby planen igen efter att ha blivit hårt tacklad i sargen av Tampa Bays Victor Hedman* (T2, sport)

Denna mening (exempel 1) innehåller tidsadverbialen *bara fyra dagar senare* och dessutom ett agentadverbial med animat agent. Även med *nyss*-testet lyckas man komma fram till den verbala tolkningen, till exempel *Han blev nyss hårt tacklad*. Detta är dock inget bestående tillstånd eller en egenskap, vilket innebär att man inte kan vara **fortfarande hårt tacklad*. Verbet och dess particip är nära förbundna. Min slutsats blir då att perfektparticipet är verbalt.

Exempel (2) innehåller ett adjektiviskt perfektparticip som är avlett av ett verb med en svag agentstatus:

- 2) *Tidningen skriver att högt uppsatta personer på UPMC är förvånade över Carricks uttalanden* (T2,sport)

Föreställningen om en subjeksaktant till verbet *förvåna* är förbleknad. Vem förvånade dem? Predikationsbasen *de* upplever förvåningen och orsaken eller upphovet uttrycks i form av prepositionsfrasen *över Carricks uttalanden*. Verbet *förvåna* är dessutom avgränsat (Lindroth 1906:30) och innebär att predikationsbasen försätts i ett nytt sinnestillstånd. Denna typ av particip är enligt Lindroth genomgående adjektiviska.

Mitt material innehåller åtskilliga andra belägg på adjektiviska perfektparticip där agenskonstruktionen ersatts med ett bundet adverbial som inleds av en annan preposition än *av*.

3) *Det här är den första insatsen så jag är **nöjd** med vårt nya lag* (T7 sport)

4) *Hirvisaari som är **besviken** på att journalistjobben inte längre fördelas enligt mandaten i riksdagen, föreslår att Yle läggs ner helt och hållet* (T4 ledare)

5) *Rätten att vara **irriterad över** att hans snygga sneakers överskuggat kulturdebatten.* (T1 ledare)

I dessa tre ovanstående exempel upplever predikationsbasen någonting och den har försatts i ett sinnestillstånd. Å andra sidan kan adjektiviteten också konstateras med hjälp av Malmgrens (1990:47) *fortfarande-test* i dessa exempel: *fortfarande nöjd med, fortfarande besviken på* och *fortfarande irriterad över*. Att det verbala trätt i bakgrunden syns också i att *nyss-testet* inte fungerar vid dessa particip: **jag är nyss nöjd*. En annan alternativ förklaring till adjektiviteten vid *irriterad* är att ursprungs verbet *irritera sig över* är reflexivt.

Nu ger jag exempel på andra syntaktiska rollfördelningar hos adjektiviska perfektparticip. Följande belägg (6) har tagits från en sportartikel:

6) *Oförmåga i avsluten **kombinerat** med lite oflyt i form av två ribbträffar av Erfan Zeneli höll så när på att stå Klubi dyrt* (T7 sport)

Verb såsom *kombinera* innebär ett förseende av ett objekt med något nytt (Lindroth 1906:40). Predikationsbasens och det bundna adverbiallets aktanter är reciproka, ömsesidiga i aktionen. Subjektsaktanten är också osynlig. Predikationsbasen

oförmåga samverkar med det bundna adverbialet *med lite oflyt* genom perfektparticipet *kombinerad*. Följande exempel lyder under samma mönster:

- 7) *Om de finlandssvenska elevernas klart sämre Pisaresultat jämfört med finskspråkiga elever delvis beror på lärarutbildningen* (T5 nyhet)

Teleman et al (1999:II:585 – 588) omnämner denna typ av perfektparticip som adjektiviska eftersom de uttrycker ett reciprokt förhållande. I exempel 7 är det det bundna adverbialet *med finskspråkiga elever* som förenas med predikationsbasen *Pisaresultat* genom participet.

I nedanstående mening (exempel 8) har perfektparticipet innebörden av att vara lämplig för någon. Det är en intressant iakttagelse att perfektparticipet tar samma preposition som ett adjektiv med ungefär motsvarande betydelse (*lämplig för* -> *lämpad för*).

- 8) *Fagerudds postiljonsång känns i sin tur en aning barnslig, mer lämpad för lågstadieelever.* (T4 recension)

I (8) upplever det bundna adverbialet *för lågstadieelever* predikationsbasen *Fagerudds postiljonsång* genom perfektparticipet *lämpad*, vilket enligt Teleman et al. (1999:II:587 – 588)) är en av de vanligaste syntaktiska rollerna hos adjektiviska perfektparticip. Adjektiviteten syns också i och med att komparativadverbet *mera* står framför participet. Å andra sidan kan även ursprungsverbets reflexivitet förklara den adjektiviska tolkningen. *Lämpa sig för någon* är ett reflexivt verb.

Exempel (9) innehåller perfektparticipet *belägen* som enligt Teleman et al (1999: 588) uttrycker hur predikationsbasen befinner sig på en viss plats:

- 9) *Vilken tur att scenen nuförtiden är belägen i Musikhuset* (T5, recension)

Predikationsbasen består av substantivet *scenen* i bestämd form. Participet följs av ett bundet platsadverbial, *i Musikhuset*. Befintlighetsangivelsen är obligatorisk med perfektparticip av denna typ.

3.2.2.3 Överförda perfektparticip

Mitt material innehåller en uppsjö av perfektparticip vars betydelse har frigjort sig från ursprungsverbets betydelse. Som kriterium för att betrakta ett perfektparticip som överfört har jag alltid kontrollerat att betydelsen återfinns i ordboken *Svenskt språkbruk – ordbok över konstruktioner och fraser* (2003).

Perfektparticipet *laddad* i exempel (1) uttrycker en abstrakt bibetydelse.

- 1) *Vi var **laddade** och förberedda och gjorde en bra match* (T7, sport)

Enligt *Svenskt språkbruk – ordbok över konstruktioner och fraser* (2003) har verbet *ladda* konnotationen 'samla kraft'. Därför ser jag participets betydelse som överförd från grundbetydelsen hos ordet *laddad*, vilket betyder 'försedd med elektrisk energi'.

Jag anser att participet *genomtänkt* i mening nummer 2 utgör ett intressant exempel på problematiken mellan den verbala och adjektiviska betydelsen eftersom det är fråga om en abstrakt bibetydelse:

- 2) *Allt känns däremot inte helt **genomtänkt*** (T4, recension)

Språkbankens korpus ger exempel på detta particip med ett agentadverbial såsom *Genomtänkt av en kärleksfull Gud*. Men annars är den adjektiviska tolkningen närmast till hands. Perfektparticipet i fråga kan kompareras (*mera genomtänkt*), förses med ett framförställt gradadverbial (*ganska genomtänkt*), förenas med ett vanligt adjektiv (*genomtänkt och tydlig*) och användas med verbfrasen *verkar genomtänkt* utan kopula. Det är också skäl att lyfta fram ett viktigt morfologiskt argument: participet kan avledas med suffixet *-het*: *genomtänkthet*. Enligt *Svenskt språkbruk - ordbok över konstruktioner och fraser* (2003) används detta perfektparticip i den överförda betydelsen 'noggrant övervägd' eller 'noggrant planerad'. Detta om någonting förstärker min uppfattning om att tolkningen främst bör vara adjektivisk. I enlighet med participet *uttänkt* som jag behandlat i föregående avsnitt är även kopplingen till verbet avgörande eftersom ursprungs verbet är ett partikelverb med avgränsad aktionsart, *tänka igenom en plan*.

Andra överförda perfektparticip förekommer också i materialet:

3) *Vi är **fokuserade** och tar de poäng vi ska ta* (T4, sport)

Detta perfektparticip kan knappast ersättas med en sats som? *Vi har fokuserats.*

Perfektparticipet har fått en extra innebörd som enligt *Svenskt språkbruk* (2003) går ut på att 'vara starkt koncentrerad på att göra någonting'. Det är ingen som har "fokuserat" dem.

Exempel (4) *givet* förekommer enligt mina observationer ofta i tidningstexter.

4) *Det är naturligtvis **givet** att Samlingspartiet i egenskap av parti ställer sig bakom Niinistös kandidatur* (T5, ledare)

Perfektparticipet *givet* har uppnått en högre betydelsedimension än vad som finns hos verbet *ge*. Enligt *Svenskt språkbruk – ordbok över konstruktioner och fraser* (2003) har det betydelsen 'självklar'.

Svenskt språkbruk – ordbok över konstruktioner och fraser (2003) ger perfektparticipet *trängd* två betydelser av vilka bibetydelsen illustreras i exempel (5).

5) *Obama, som siktar på omval 2012 och kämpar mot ekonomiska siffror som ständigt lyser röda, är illa **trängd*** (T6, ledare)

Huvudbetydelsen är tydligen verbal och överensstämmer med betydelsen hos ordet *prejad*. *Svenskt språkbruk – ordbok över konstruktioner och fraser* (2003) ger också exemplet *En tankbil blev trängd mellan två lastbilar på Stocksundsbron*. Den andra betydelsen, delbetydelsen, som i ordboken markerats med siffran 2, har innehållet 'att vara hårt ansatt av omständigheterna.' Jag utgår ifrån att betydelsen i exempel (5) är överförd och motsvarar den överförda betydelsen 'vara illa ansatt' eftersom den i detta aktuella sammanhang inte kan omskrivas med en sats i s-passiv såsom **Obama har trängts illa*. Man kan lägga till ett agentadverbial men det

betecknar vanligen ett sakförhållande, vilket förstärker den adjektiviska tolkningen. Kopplingen till verbet har i denna sistnämnda betydelse försvagats avsevärt.

3.2.2.4 Adjektiverade perfektparticip

När jag tar följande grupp perfektparticip till betraktande använder jag Sundmans (1987:409) begrepp adjektiverade perfektparticip (se 2.2.3). I mitt material finns åtskilliga belägg på perfektparticip som inte är bildade enligt de vanliga reglerna för bildande av particip (se 2.1.2) eller som är sammansatta eller försedda med prefix.

Exempel (1) *gudabenådad* tillhör enligt mina observationer högtidligt språkbruk:

- 1) *Han är också en **gudabenådad** melodiker* (T5 recension)

Förledet i det arkaistiska perfektparticipet *gudabenådad* uttrycker visserligen en agensföreställning och kan i princip omskrivas som *?benådad av gud*. Jag har emellertid följt Sundmans (1987:410) huvudregel om att sammansatta perfektparticip som består av ett substantiv som förled i princip är adjektiviska. Det finns inte heller något verb som heter **gudabenåda*.

Perfektparticipet *enskild* (exempel 2) hör till de relikter som blivit kvar i språket:

- 2) *Vi har också exempel där **enskilda** ministrars intresse av att undanhålla fakta...*
(T4 ledare)

Detta particip förekommer flera gånger i materialet på samma sätt som perfektparticipet *värd* som man inte alldeles enkelt kan koppla samman med något existerande verb.

Prisbelönt i exempel (3) företräder Sundmans (1987:409) kategori adjektiverade perfektparticip med dubbla skäl.

- 3) *Om Barry blir **prisbelönt** i höst* (T7 recension)

Ordet böjs för det första annorlunda än den vanligare varianten (*belönad*) och för det andra är det en sammansättning med substantiv: *pris+belönt*.

I (4) har vi en sammansättning där participet står som andra led:

4) *En förförisk historia, **lättläst** och ofta oemotståndlig* (T7 recension)

Exempel (4) *lättläst* består av ett adjektiv som förled och ett perfektparticip och förekommer dessutom i en samordning med andra adjektiv. Då är det lätt att se att betydelsen är adjektivisk. Adjektivet *lätt* som första led i detta perfektparticip anger enligt Sundman (1987:411) en egenskap hos handlingens genomförande *lätt att läsa*.

Participet *välutvecklad* (5) står ofta som attribut såsom i följande mening:

5) *Många unga och **välutbildade** ryssar* (T1 ledare)

Adverbet *väl* är mycket utbrett som prefix och innebär grad i detta sammanhang. Därutöver är detta perfektparticip också använt tillsammans med ett annat adjektiv.

Exempel (6) *tidsbunden* är ett vanligt förekommande sammansatt perfektparticip:

6) ***Tidsbundna** vikariat* (T1 nyhet)

Detta particip *tidsbunden* kan också konstrueras med adverbet *fortfarande*:
Derivaten är fortfarande tidsbundna. Det kan däremot inte konstrueras med ordet *nyss* och jag har därför i enlighet med Thorell (1973:147) i dylika fall klassificerat participet som adjektiviskt.

3.2.2.5 Svåra fall

Detta avsnitt handlar om de mest komplicerade fallen i materialet. Jag inleder översikten igen med ett verbalt exempel och går sedan mot de mera adjektiviska.

Gulna i exempel (1) är ett så kallat inkoativt verb som slutar på *-na*.

1) *De **gulnade** löven kämpar för att hålla sig kvar* (T7 nyhet)

Denna typ av inkoativa verb uttrycker avgränsad resultativ aktion (Teleman et al 1999: IV:351) och anger en förändring med ett bestämt eller möjligt slutresultat. Detta resultat innebär ett annat långvarigare tillstånd än utgångsläget. Allt pekar alltså på att *gulnad* skulle ha en adjektivisk betydelse men enligt Lindroth (1906:40) spelar en annan faktor in. Om det finns ett rent adjektiv med motsvarande samma betydelse som hos ett perfektparticip som är avlett av ett inkoativt verb försvinner

verkan av verbets resultativa aktionssätt. På så sätt blir betydelsen i stället verbal. Adjektivet *gul* och perfektparticipet *gulnad* står i ett differentieringsförhållande till varandra och tack vare adjektivet *gul* bevaras det verbala hos *gulnad*. Andra exempel som Lindroth (1906:68) anger är exempelvis *glesnad* -> *gles*, *bleknad* -> *blek* och *stelnad* -> *stel*. När jag vid behandlingen av detta perfektparticip tar i bruk de vanligaste testen får vi ungefär samma resultat. Man kan eventuellt säga *de ?nyss/nyligen gulsade löven* men inte gärna **löven är fortfarande gulsade*. Vidare kan man uttrycka en framtida aktion såsom *löven kommer snart att vara gulsade* medan man inte kan förse participet med ett komparationstecken eller gradadverbial såsom **lönnsens löv är mera gulsade än ekens* eller *?löven är ganska gulsade*.

I (2) har vi två kriterier som kanske vid första åsynen står i strid med varandra:

- 2) *Som ett led i Putins valkampanj betraktas också den **ändrade** och starkare statusen* (T1 ledare)

Perfektparticipet *ändrad* står i en parataktisk samordning med det äkta adjektivet *stark*. Detta är visserligen ett kriterium på adjektiviskhet men det kan inte appliceras i det aktuella fallet eftersom det inte finns något komparationstecken framför ordet *ändrad* även om samordningens andra led (*stark*) är komparerad. Den huvudsakliga orsaken till att jag betraktar perfektparticipet som adjektiviskt är att verbet *ändras* är ett verb som slutar på -s vars particip alltid är adjektiviska.

Följande perfektparticip *innesluten* (ex. 3) skulle vid första ögonkastet få en verbal tolkning men det visar sig att det finita verbet har en inverkan på betydelsen.

- 3) *Guldet ligger osynligt **inneslutet** i sulfidmineralen* (T7 nyhet)

Verbet *innesluta* är naturligtvis oavgränsat och anger ingen förändring men ändå har jag tolkat participet som adjektiviskt. Lindroth (1906:28) påpekar att betydelsen är adjektivisk när perfektparticipet följer på en tonlös finit form av verben *ligga*, *sitta* eller *stå*. Han påstår att den finita formen har sammansmält med participformen som ett resultat av en språkhistorisk utveckling. Som ett annat exempel på detta ger Lindroth *Hunden står bunden vid kolan*. (Lindroth 1906:28)

Exempel (4) utgör ett problematiskt fall:

- 4) *Tjugotvå blivande svenskspråkiga barnträdgårdslärare har precis börjat sina studier för att om tre år vara **eftertraktade** på arbetsmarknaden* (T1 nyhet)

Det finns i princip inget som hindrar oss att direkt ge participet *eftertraktad* en adjektivisk tolkning men det finns goda argument både för och emot. Man kan använda participet i en adjektivfras: *eftertraktad och synlig* och i korpusen finns belägg där det används utan kopula: *verkar eftertraktad*. Även komparation förefaller vanligt som exempelvis i meningen *Möblerna är mera eftertraktade nuförtiden*. Det är därutöver fullt möjligt att genom gradadverbial såsom *ganska*, *tämligen*, *så* eller *relativt* ange graden av hur eftertraktat något är. Mångsidigheten hos detta perfektparticip framgår också av att det är möjligt att sätta adverbet *fortfarande* framför perfektparticipet, till exempel i följande mening från Språkbankens korpus: *Inom den privata sektorn är miljökompetens fortfarande eftertraktad*.

Å andra sidan syftar *eftertraktade* på samma sätt som många verbala perfektparticip på en enda tidpunkt som även anges med tidsadverbial *om tre år*. Det finns alltså en futural syftning och därför kan man tillämpa Malmgrens (1990:46) test där man använder den futurala konstruktionen *skall snart vara eftertraktade*. Det är dock sant att själva tidsadverbial inte har så stor relevans här eftersom verbet *trakta efter* är oavgränsat. Sundman (1987:409) nämner att tidsadverbial bara har inverkan på betydelsen hos de perfektparticip vars verb är avgränsat. Verbet *eftertrakta* eller *trakta efter* hör i stället till verb som betecknar tillstånd i stället för en händelse. I korpusarna finns det också rikligt med belägg på ordet *eftertraktad* följt av ett agentadverbial såsom till exempel *Modellen är sannolikt eftertraktad av samlare*. Att verbet är oavgränsat och att agenskonstruktioner förefaller vanliga är därmed de mest utslagsgivande anledningarna till varför jag betraktar perfektparticipet som verbalt. Detta är med andra ord ett typiskt intressant gränsfall i mitt material.

Misstänkt i exempel (5) utgör också ett av de intressantaste gränsfallen i materialet men som vi får se skiljer det sig på en viktig punkt från föregående exempel, nämligen ifråga om möjligheten att bilda en agenskonstruktion.

- 5) *Däremot skriver polisen till tingsrätten att de **misstänkta** terroristbrotten utförts åren 2010-2011* (T3 nyhet)

Ursprungsverbet *misstänka* är för det första ett avgränsat verb, vilket i och för sig pekar på en verbal betydelse. Man kan också eventuellt säga *?nyss/nyligen misstänkt*. Därutöver kan man parafrasera med en sats i s-passiv såsom *Terrorister misstänks ligga bakom attacken*. Däremot kan man inte uttrycka den som misstänker på följande sätt: **Terroristbrotten som utförts åren 2010-2011 är misstänkta av polisen*. För att komma åt den exakta språkkänslan hos en person med svenska som modersmål har jag rådfrågat FM universitetslektor Helena Palmén om detta och hon var absolut av den åsikten att man inte sätter ut agent vid detta particip. Agenten är enligt min mening inte ens viktig i detta sammanhang kanske eftersom den som misstänker oftast är polisen eller någon annan övervakande myndighet, vilket man tar för givet.

Tidsadverbialet har föga betydelse eftersom verbet *misstänka* är oavgränsat. Det finns också mycket annat som talar för en adjektivisk betydelse. Samma particip förekommer flitigt som attribut, vilket är ett av Malmgrens (1990:48) kriterier för adjektiviskhet. I mitt material i denna samma artikel används *misstänkt* tre gånger som attribut. Man kan ytterligare mycket väl säga *Han är fortfarande misstänkt för brottet*. Dock måste man enligt min åsikt tillföra mera kontext för att *fortfarande misstänkt* ska vara semantiskt fungerande, till exempel genom att beskriva de yttre ramarna för sammanhanget: *Polisen har inte släppt honom på fri fot utan han är fortfarande misstänkt för brottet*. Testen med *verka* och *förefalla* (**verkar misstänkt*), adjektivförbindelser (**misstänkt och olycklig*), komparation (**mer misstänkt*) samt användningen av detta particip tillsammans med ett gradadverbial (**ganska misstänkt*) slår alla fel och representerar inte det gängse språkbruket. Trots detta tillskriver jag detta particip en adjektivisk betydelse, främst på grund av att verbet *misstänka* inte behöver eller ens kan uttrycka en agensföreställning och eftersom belägg på detta perfektparticip som attribut (*misstänkt krigsförbrytare*) och (*misstänkt terroristbrott*) förekommer rikligt i Språkbankens korpusar.

Följande particip (exempel 6) representerar samma kategori som föregående exempel men där är agenskonstruktionen möjlig:

- 6) Den mest **uppskattade** scenen med publikreaktioner som mått är när Sonja Ahlfors lärarinna överpedagogiskt förklarar lyckostegen (T4 recension)

Verbet *uppskatta* är visserligen oavgränsat men ändå måste perfektparticipet få en adjektivisk tolkning och inte bara för att man kan lägga till ett gradadverbial (*mycket uppskattad*) eller ett komparationstecken (*mera uppskattad*). Man kan också erinra sig till exempel en gammal pjäs vars scener *fortfarande är uppskattade*. Därmed kan man tillämpa fortfarande-regeln som är så typisk för adjektiviska perfektparticip. De verbala reglerna faller inte lika väl ut: ?*Den nyss uppskattade scenen* och **Det blev inte många scener uppskattade*. Däremot kan perfektparticipet ta ett agentadverbial, exempelvis *Hälsocentralens tjänster är mycket uppskattade av patienterna*. Vi kan tänka oss att samma tendens även gäller verb som *känna* och *berömma*. De är oavgränsade men deras perfektparticip måste ändå få en adjektivisk tolkning. De har samma aktionsart som sitt ursprungsverb och beter sig som adjektiv i alla avseenden.

Exempel 7 är ett kvistigt fall men verbets aktionsart bestämmer tolkningen.

7) *Den guldfyndighet som kan brytas i dagbrott är snart **uttömd*** (T1 nyhet)

Ovan (exempel 7) ser vi att tidsadverbialet *snart* står framför perfektparticipet. Detta betyder att participet kan ingå i den futurala konstruktionen *skall snart vara* + perfektparticip som nämns av Malmgren (1990:46). Meningen *guldfyndigheten skall snart vara uttömd* med hänvisning till framtiden är fullt gångbar. Det är dock uppenbart att avledningsverbet *tömma ut* är avgränsat. Det finns ett utgångsläge som förändras och till sist har vi ett tillstånd, det vill säga, att det inte längre finns guld i dagbrottet. Jag anser att föreställningen om ett slutresultat spelar en mycket stor roll i detta exempel. Därför har jag gett perfektparticipet en adjektivisk betydelse.

3.2.2.6 Övriga adjektiviska perfektparticip

I detta avsnitt tar jag upp fall som på ett intressant sätt visar de adjektiviska perfektparticipens mångsidighet. I exempel (1) har vi det adjektiviska perfektparticipet *insvept* som fungerar som adverbial.

1) *Hemlösa hostar **insvepta** i filter under broarna i Stockholm* (T1 recension)

Perfektparticipet *insvept* är avlett från det reflexiva verbet *svepa in sig*. Malmgren (1990:51) räknar automatiskt alla perfektparticip från reflexiva verb som adjektiviska och jag har följt hans modell.

I (2) har perfektparticipet funktionen att beskriva hur en person känner sig:

2) *Jag kunde väl ha gjort fem mål, säger en **bedrövad** Ilo* (T7 sport)

När det är frågan om en inre mänsklig egenskap eller givetvis ett tillstånd hos en animat upplevare förenar man gärna perfektparticipet i likhet med adjektiven med ett människonamn. Jag återkommer till detta exempel i analysen av sporttexter eftersom perfektparticipet är karakteristiskt för den genren (se 3.2.3.5).

I exempel (3) kan man tillämpa ett morfologiskt kriterium:

3) *Men ett självständigt Palestina verkade **avlägsnare** än någonsin* (T6 ledare)

Egentligen hör participet *avlägsen* till delkapitel 3.2.2.4 i synnerhet vad ursprungs verbet beträffar. Det finns nämligen inget tydligt ursprungsverb till *avlägsen*. Att ordet ändå är böjt i komparation med suffixet *-are* är ett klart indicium på att participet är adjektiviskt. Ytterligare används det i denna kontext utan ett kopulaverb.

Participet i exempel (4) *mörkhyad* är bildat utgående från en substantivstam.

4) *I Sverige degraderades hon till en **mörkhyad** invandrarkvinna med svensk man och två små barn* (T1 recension)

Det finns inget bakomliggande verb till *mörkhyad* och man kan enligt Malmgren (1990:51) betrakta participet som bildat till ett substantiv. Likheterna med verbparadigmet är så gott som borta.

I nästa belägg (5) spelar förekomsten som attribut en avgörande roll för tolkningen:

5) *Det chefdirektör Liikanen nu efterlyser är ett **stärkt** förtroende för marknaden* (T2 nyhet)

Jag har klassificerat perfektparticipet som adjektiviskt eftersom det i riklig mån används som attribut framför ett substantiv i denna förbindelse.

3.2.2 Perfektparticip i de olika genrerna

3.2.3.1 Allmän översikt

I detta delkapitel presenteras först frekvenser för hur perfektparticipen fördelar sig mellan de olika genrerna. Därefter går jag igenom perfektparticip i varje genre för sig.

Tabell 3. *Fördelningen av de adjektiviska perfektparticipen mellan de olika genrerna*

Genre	Adjektiviska perfektparticip	Verbala perfektparticip	Alla perfektparticip	Procentandel
Nyhet	59	9	68	86,7 %
Ledare	33	9	42	78,5 %
Recension	63	20	83	75,9 %
Sport	43	7	50	86,0 %
Summa	198	45	243	81,4 %

Det kommer tydligt fram att det finns rikligt med belägg på adjektiviska perfektparticip i alla genrerna. Recensionerna innehåller det största antalet adjektiviska perfektparticip (63 av 83) men det är värt att observera att även antalet verbala perfektparticip är störst just i recensionerna (20 stycken). På grund av de många verbala participen i recensionstexterna sjunker andelen adjektiviska perfektparticip till 75,9%. Ledare innehåller minst perfektparticip (42 belägg) men majoriteten är klart adjektiviska och procentsiffran överskrider andelen adjektiviska perfektparticip i recensionerna. Andelen adjektiviska perfektparticip kommer relativt nära varandra när det gäller nyhetstexter (86,7%) och sporttexter (86,0%). Att sporttexterna har en stor andel adjektiviska perfektparticip är föga överraskande eftersom språkbruket ofta innefattar värdeomdömen och beskrivningsord, vilket vi skall se i 3.2.3.5.

3.2.3.2 Nyhetstexter

Det är kanske påfallande att också nyhetsgenren uppvisar en mycket stor andel adjektiviska perfektparticip (86,7%). Man skulle kunna förvänta sig att den objektivt

inriktade stilen skulle medföra flera verbala perfektparticip. Det är emellertid uppenbart att nyhetstexterna i mitt material ofta innehåller många självständigt använda adjektiviska perfektparticip. I nyhetsartikeln *Salmonella smittade lunchgäster* (torsdag 22.9.2011) förekommer perfektparticipet *De smittade* tre gånger. På samma sätt används perfektparticipformen *Den misstänkta* fyra gånger i artikeln *Polisen talar om ett allvarligt fall* (onsdag 21.9.2011). Man kan eventuellt tänka sig att man i nyhetstexter har ett behov av att namnge eller peka ut aktuella personer som ändå är relativt anonyma för läsaren. Detta skapar enligt min åsikt ett behov av substantiverade perfektparticip, vilka gör texten mera distanserad och objektiv.

Exempel nummer (1) innehåller det substantiverade perfektparticipet *de inblandade*.

- 1) *Att man inledde spaningsskedet mot **de inblandade** redan 2009* (T3 nyhet)

Detta bruk har perfektparticipen gemensamt med adjektiven i allmänhet och Teleman et al (1999: II:609) betraktar dem som mera adjektiviska. Eftersom vi inte vet vilka de inblandade är eller eftersom pressen inte får namnge dem offentligt behöver man en egen nominalfras med ett eget ersättande huvudord som fyller det deiktiska behovet av att namnge. Ofta hänvisar man också till ett kollektiv som innehåller flera personer såsom i exempel (2):

- 2) *Om de **anställda** har en större repertoar är det lättare att skapa variation* (T1 nyhet)

Å andra sidan är de verbala perfektparticipen i nyhetstexterna klara fall som ofta är konstruerade med ett agentadverbial eller annars har en tidsangivelse. I exempel (3) kan man direkt omvandla perfektparticipet *tagen* till en konstruktion i s-passiv i presens: *tas i bruk*.

- 3) *Det viktiga nu är att de stabiliseringsinstrument EU fattat beslut om blir **tagna** i bruk* (T2 nyhet)

Några nyhetstexter i mitt material innehåller starkt skriftspråkliga konstruktioner där agentadverbialet placerats framför huvudordet i nominalfrasen. Som ett exempel på

detta får tjäna följande relativa bisats där agenten föregår det verbala perfektparticipet *understödd*.

- 4) *som krigar mot den av FN **understödda** interimregeringen* (T3 nyhet)

Det finns inga belägg på konstruktioner av typen i exempel (4) i recensioner, sporttexter och inte ens i ledare i materialet. Jag anser att placeringen av agentadverbialet i (4) har en satsförkortande komprimerande funktion.

Det adjektiviska perfektparticipet *uppriven* exempel (5) avviker från de övriga perfektparticipen i nyhetsgenren genom sin stilvalör:

- 5) *Resturangägaren är **uppriven*** (T4 nyhet)

Nyhetsgenren i mitt material präglas av perfektparticip som har en saklig stilvalör och som varken avslöjar känslor eller ger värdeomdömen. Ordet *uppriven* är dock ett undantag och det förekommer i ett sammanhang där en restaurang har stängts på grund av salmonellasmitta. Det adjektiviska perfektparticipet, som har försatts i ett sinnestillstånd, belyser ägarens starka känslor av förtvivlan.

3.2.3.3 Ledare

Ledare innehåller det minsta antalet perfektparticip och de flesta är övervägande adjektiviska. Många av dem är typiska exempel där agentiviteten är försvagad eller frånvarande (*beredda på, irriterad över, besviken på*). Denna typ av perfektparticip kan tänkas tillhöra allmänt språkbruk såväl i tal- som i skriftspråket.

Ett framträdande drag för ledarna i mitt material förefaller vara förekomsten av sakagenter.

I exempel (1) finns en sakagent efter det verbala perfektparticipet *utsedd*:

- 1) *Eva Biaudet, Paavo Väyrynen och Pekka Haavisto är uttryckligen **utsedda** av sitt respektive parti* (T5 ledare)

Denna agenskonstruktion syftar på människor eller ett kollektiv och eftersom det är mänskliga krafter bakom beslutet av att utse dessa personer till kandidater behandlar

jag perfektparticipet som verbalt. Agenskonstruktionen har därmed samma kraft som en personagent. Verbet *utse* är visserligen avgränsat men verbet och dess particip *utsedd* har mycket gemensamt. Det kan också omskrivas såsom *har utsetts*.

Nedan finns ett annat belägg på ett verbalt perfektparticip med en sakagent:

- 2) *Ville han bara säkra sin comeback efter en paus **påtvångad** av konstitutionen genom att placera en lojal men svag person på posten?* (T1 ledare)

Jag ser *konstitutionen* i detta exempel som en grupp människor som fattat ett viktigt beslut. Agenten har därmed en stor handlingskraft och kan inte förbises bara för att den inte är animat. Kanske beror den rikliga användningen av sakagenter eller agenter som syftar på ett kollektiv i ledartexter på att ledare oftast handlar om politik och aktuella samhällsfenomen där den som handlar inte agerar ensam utan i större grupper (partier, konstitutioner etc) och dessa måste ha ett samlingsbetecknande namn.

Å andra sidan kan man tänka sig att agentadverbialets aktant inte är det viktigaste för diskursen och därför framställs den som sakagent. Det väsentliga är enligt min åsikt ansamlingen av beslutsfattare och inte de enskilda individerna var för sig. En av de slutsatser som Silén (1997:212) i sin doktorsavhandling kommit fram till är att i synnerhet sakagenter skulle förstås för agentivt om de intog subjektets plats i en aktiv sats. Detta är kanske en anledning till att det som agenten uttrycker skjuts senare i meningen och framställs i form av en sakagent.

Det är också tydligt att participbruket i ledare är mera abstrakt än i nyhetstexter, vilket kanske beror på att man i nyhetstexterna måste nå varje läsare och göra texten så läsbar, kort och koncis som möjligt. Skribenten har inte utrymme att visa sin personlighet såsom i ledargenren. Språket i materialets ledare är naturligtvis formellt och utpräglat skriftspråk men i sitt val av particip kan skribenten välja ett ord som representerar en högre stilvalör och som kanske är mera sällsynt i talspråk och även i vanligt tidningsspråk.

Låt oss se på exempel (2) där skribenten i stället för det fullt motsvarande perfektparticipet *värd* använder perfektparticipet *förtjänt*.

- 3) *Sannfinländarna marscherade raka vägen mot valsegern i våras utan att möta den offentliga granskning som populisterna hade varit **förtjänta** av* (T2 ledare)

Det är också skäl att notera att skribenten genom det ovanstående adjektiviska perfektparticipet *förtjänt* visar sin åsikt eller tidningens värdegrund, något som är karakteristiskt för just ledare.

Nedan finns ett annat belägg på ett adjektiviskt abstrakt perfektparticip:

- 4) *Det är väl raskt **marscherat** att Krista Kiuru tillsatte en utredning vars förslag ska vara godkänt vid årsskiftet* (T4 ledare)

Ovanstående perfektparticip kan inte omskrivas såsom **marscheras raskt* med samma semantiska precision som finns i ursprungsmeningen. Det har en mera idiomatisk betydelse.

Perfektparticipet *bekymrad* är naturligtvis adjektiviskt men dess användning i en abstrakt och intressant förbindelse framträder i följande mening (5):

- 5) *Att axelryckningar har ersatt **bekymrade** rynkor i pannan på världens ledare* (T6 ledare)

Malmgren (1990:77) kallar denna typ av nominalfraser ”oegentliga” eftersom den attributiva relationen mellan ett adjektiv och dess referent inte är konkret. En rynka kan naturligtvis inte vara bekymrad, snarast är det personen som har detta tillstånd. Jag anser att ledarskribenter ofta odlar denna typ av adjektiviska förbindelser, kanske för att de ger mera variation åt texten. Cassirer (2003:225) kallar en konstruktion av detta slag för *synekdoke*. Det är fråga om ett slags metonymi där den egentliga beteckningen ersätts med ett annat ord. Synekdoke innebär bland annat att man använder en beteckning som syftar på en del i stället för en helhet. I vårt exempel (5) kan en rynka ses som en del av människan.

3.2.3.4 Recensioner

Recensionerna i mitt material har ett brett spektrum av adjektiviska perfektparticip men förvånansvärt nog är deras andel minst av alla perfektparticip (75,9 %). Det finns nämligen också 20 verbala perfektparticip i recensionerna. De flesta verbala

perfektparticipen ingår i recensionerna. Det förekommer många samordningar såsom *privilegierade och framgångsrika, konstlat och konkret*. De flesta av materialets sammansatta adjektiviska perfektparticip ingår i recensionerna: *soldränkt, mörkhyad, lättläst*.

De verbala perfektparticipen i materialets recensioner kan i de flesta fall lätthänt klassificeras som verbala eftersom de flesta verkar vara avledda av oavgränsade verb, såsom *skriven* i exempel (1):

- 1) *Verken är **skrivna** under loppet av tre år* (T3 recension)

I detta belägg syftar participet bara på en tidpunkt, vilket orsakas av verbets aktionsart. Participet berättar oss också om världen bakom recensionerna. *Skriven* är ett particip som många gånger upprepas i recensionstexter, vare sig det är fråga om recensioner av pjäser, konserter eller böcker.

Nästa belägg är ett exempel på en typisk förbindelse med ett adjektiviskt perfektparticip i mitt material, nämligen en samordning:

- 2) *Lite osäkra, klumpiga och **förvirrade** snubblar de fram i tillvaron* (T2 recension)

Det förekommer sammanlagt tolv samordningar mellan adjektiv och adjektiviska perfektparticip i recensionerna. Detta höga antal stämmer kanske in på recensionernas behov av att beskriva och måla upp en levande bild av det man recenserar. Detta drag kan tänkas vara en konstnärlig effekt som påminner mycket om skönlitterära texter. Möjligheten att samordnas med äkta adjektiv är ett kriterium på adjektiviskhet som nämns i all teori som behandlar ämnet (se 2.2.2). Participet är på ett sätt på samma nivå som adjektivet i dylika samordningar. Jämfört med antalet adjektiviska samordningar i ledare och nyhetstexter, kan man dra den slutsatsen att recensionerna med sina 12 belägg har en uppenbar tendens att favorisera denna konstruktion. Samordningar ger mera färg åt språket och skribentens syfte är uttryckligen att fånga läsarens uppmärksamhet.

I följande exempel (3) finns två perfektparticip som båda har en värderande funktion:

- 3) *De är visserligen lika **väl skrivna** som de övriga men liksom **bortvända**, tomma och osäkra på sin identitet* (T2 recension)

Både perfektparticipet *välskriven* och perfektparticipet *bortvänd* ger ett värdeomdöme om de diskuterade pjäserna. Dessa är särskilt vanliga i recensioner och avslöjar recensionernas egentliga funktion, nämligen att bedöma. I exempel (4) finns perfektparticipet *läsvärd* som värdeomdöme:

4) *En välskriven, stark och **läsvärd** samling* (T2 recension)

Att kombinera perfektparticipet *värd* med en verbstam som i (4) förstärker egentligen adjektiviteten eftersom det blir en sammansättning.

I följande belägg (5) har vi ett sammansatt perfektparticip som man knappast kan tänka sig förekomma i till exempel nyhetstexter:

5) *Pulkkis nyttjar orkestern med ändamålsenlig virtuositet i ömsom hotfullt stormiga, ömsom glittrande **soldränkta** passager* (T3 recension)

Sammansättningar såsom *soldränkt* ovan där ett substantiv knutits samman med ett perfektparticip är allmänt förekommande i recensioner liksom prefixinledda perfektparticip. Ordet *soldränkt* verkar mycket litterärt och hör till utpräglat beskrivande stil. Jag anser att förekomsten av ord som *soldränkt* och många andra beskrivande adjektiviska perfektparticip ger oss en inblick i verkligheten bakom språkbruket i genrerna. Recensenten har funktionellt sett ett behov av att övertyga läsaren om konsertens brister och goda sidor. I exempel (5) är avsikten att måla upp ett tilltalande landskap som får läsaren att intressera sig för konserten.

I exempel (6) *bannlyst* har vi den typen av tendens som i jämförelse med nyhetstexter och ledare tycks öka ju mer beskrivande stilen är. Det är fråga om ”starka” perfektparticip som visar skribentens subjektivitet.

6) *Två centrala figurer i finländskt musikliv som av någon outgrundlig anledning varit så gott som **bannlysta** i det helsingforsiska orkesterlivet* (T5 recension)

Perfektparticipet *bannlyst* innebär en stark överdrift som berättar om skribentens tankevärld, förhållning till propositionen. Att något är så gott som *bannlyst* vittnar om en upprörd inställning. Perfektparticip av den här typen är speciellt vanliga i recensioner eftersom deras syfte såsom redan nämnts är att vägleda läsaren och ge ett gott eller dåligt intryck av en bok, en pjäs, en film eller en konsert.

Abstrakta överförda perfektparticip är speciellt vanliga i recensioner. Som exempel kan nämnas *sordinerad* i följande mening (7):

7) *Mark Levengood håller visserligen mer **sordinerad** ton* (T1 recension)

Man kan inte omskriva meningen såsom **Mark Levengoods ton har sordinerats mera* eftersom verbet *sordinera* fungerar på andra villkor. Olika musikinstrument kan sordineras för att dämpa dem men här har participet fått en överförd innebörd där ingen agent är synlig. Ordet skulle enligt min mening kunna omskrivas såsom 'mera lågmäld'.

I nästa belägg (8) används perfektparticipet *invirad* som adverbial:

8) *Den pipande andningen från bröstkorgen stramt **invirad** för att dölja alla antydningar till kvinnlighet* (T6 recension)

Denna slags användning påminner om bruket av perfektparticipet *soldränkt* i det avseendet att man knappast skulle se participet i liknande bruk i till exempel nyhetstexter. Funktionen är igen beskrivande och utmärkande för konstruktionen är att kopulaverbet *vara* samt det relativa pronomenet *som* har utelämnats.

3.2.3.5 Sporttexter

Det framgår av tabell 3 att sporttexterna i mitt material har den näst största andelen adjektiviska perfektparticip (86,0%). Andelen kommer mycket nära de adjektiviska perfektparticipens andel i materialets nyhetstexter. Skillnaden är mycket liten (86,0%) respektive (86,7%). Jag är av den åsikten att skillnaden mellan nyhets- och sporttexternas perfektparticip främst är kvalitativ på så sätt att participen i nyhetstexterna har en saklig och färglös stilvalör medan valören i sportgenren präglas av den värderande funktionen. Denna funktion har de gemensamt med recensionerna.

De verbala perfektparticipen i materialets sporttexter är fåtaliga. Det finns till exempel bara ett verbalt perfektparticip med agentadverbial i sporttexterna. Några verbala belägg är dock karakteristiska för genren, till exempel det talspråkliga *missad* i följande belägg:

- 1) *Miikka Ilos två **missade** jättechanser kostade dyrt* (T7 sport)

Nekande adjektiviska perfektparticip verkar typiska för denna genre såsom i exempel (2) *osvuret* och (3) *oskrivet*:

- 2) *Ska man försöka tyda Litmanens kroppsspråk och svar är nog **osvuret** bäst* (T7 sport)

- 3) *Jag lämnar det **oskrivet*** (T5 sport)

Att använda nekande perfektparticip kan tänkas öka den språkliga variationen. Det tillför en personlig stil och en effekt som kanske inte kan åstadkommas med något annat medel än genom ett nekande perfektparticip.

Jag anser att sporttexternas uppgift delvis är att beskriva inre och yttre tillstånd hos till exempel spelare eller idrottare. Därpå finns ett bra exempel nedan (4) *storvuxen*. Meningen inleds utan predikat eller kopulaverb, vilket igen tyder på talspråkighet och kanske är en konsekvens av att sporttexter ofta är referat.

- 4) *Mål för den **storvuxne** anfallaren men det borde ha blivit 2-3 till* (T4 sport)

Participet *storvuxen* ger en direkt beskrivning av anfallarens utseende.

I nästa belägg (5) *bedrövad* beskriver skribenten hur en idrottare känner sig efter matchen med hjälp av ett adjektiviskt perfektparticip:

- 5) – *Jag kunde väl ha gjort fem mål, säger en **bedrövad** Ilo* (T7 sport)

Bedrövad är ett av de psykologiska perfektparticip som nämns av Lindroth (1906:30). Perfektparticipets predikationsbas har försatts i ett sinnestillstånd, vilket betyder att det får en adjektivisk innebörd. Exemplets perfektparticip kan också tolkas så att det visar prov på sporttexternas karakteristiska drag att framställa idrotten som det enda viktiga i världen. Att vara *bedrövad* är en tämligen stark känsla efter ett spel. I nyhetstexter kan ordet *bedrövad* förekomma men då kanske med hänvisning till betydligt allvarligare fenomen.

Svaret på frågan om hur man känner sig efter ett spel ges ofta med ett adjektiviskt perfektparticip. I (6) används perfektparticipet *nöjd* som förekommer i nästan alla sporttexter i mitt material men naturligtvis mycket även i andra genrer:

- 6) *Trots att det återigen inte blev några poäng för Heikki Kovalainen var både han och hans chef Tony Fernandes **nöjda*** (T6 sport)

Förutom de adjektiviska perfektparticip som anger personbeskrivningar av hur man ser ut och hur man känner sig är det enligt min åsikt värdeomdömen som förklarar den höga förekomsten av adjektiviska perfektparticip i sporttexterna. Utöver referatdelen tar skribenten ofta ställning till hur ett spel har gått och om laget till exempel har förtjänat sin seger eller inte, såsom i exempel (7) *välförtjänt*:

- 7) *Sett till hela matchen var HJK:s seger **välförtjänt*** (T7 sport)

I exemplet ovan uttrycker skribenten ett positivt omdöme om segern med hjälp av perfektparticipet *välförtjänt*.

När man talar om sportgenren är det givet att betydelsen ofta baserar sig på idrottsterminologin. Så är fallet till exempel med följande adjektiviska perfektparticip *kontrollerad* i exempel (8):

- 8) *Hemmalaget kunde skapa flest **kontrollerade** chanser* (T1 sport)

Betydelsen är överförd och innebär att hemmalaget självt hade förmågan att ha kontroll över spelet, att de kunde slå till när en ny möjlighet att göra mål öppnade sig. Nominalfrasen *kontrollerad chans* eller *kontrollerad seger* förekommer för det mesta alltid i samma form.

Följande perfektparticip *oavgjort* hör också till samma kategori:

- 9) *När JJK samtidigt spelade **oavgjort** mot ROPS i Rovaniemi* (T1 sport)

Verbfrasen *spela oavgjort* är en kollokation (Cassirer 2003:77) där perfektparticipet *oavgjort* uppträder tillsammans med verbet *spela*. Språkbankens korpusar ger nästan 200 belägg på denna ordförbindelse. Betydelsen är ungefär 'jämnt spel'.

I (10) har vi perfektparticipet *rutinerad* som har samma betydelse som 'van, luttrad'.

- 10) *De **rutinerade** rävarna Jokela, Toni Söderholm, Mikko Kurvinen och Mikko Kousa* (T5 sport)

Det är ingen som bokstavligen har *rutinerat* dessa personer utan det är en egenskap som sporttextens skribent tillskriver spelarna. Betydelsen är således adjektivisk.

Nominalfrasen *rutinerad räv* verkar dessutom alltid av korpusarnas belägg att döma att gå tillbaka till sporttexter. Även en enkel Google- sökning tyder på detta.

4 Sammanfattning och slutord

Perfektparticip utgör ett intressant mellanting i svenska språket eftersom det är svårt att ge dessa ord ett tydligt ordklasserbetet. De kan ha en verbal betydelse (*Dikten är skriven av Edith Södergran*) eller en adjektivisk betydelse (*Dörren är stängd*). Många språkvetare, exempelvis Lindroth (1906), Malmgren (1990) och SAG (Teleman et al 1999), har kommit fram till att den adjektiviska betydelsen ofta baserar sig på ett bakomliggande verb med avgränsad aktionsart, såsom verbet *stänga* som anger en övergång. Perfektparticipet betecknar alltid ett tillstånd men de verbala perfektparticipen skiljer sig från de adjektiviska i och med att de adjektiviska participen betonar slutresultatet och deras koppling till verbet har försvagats (*Han är en berömd författare*) eller brutits helt (*Han verkade beklämd*). Ofta är betydelsen dock ett gränsfall där tolkningen inte kan avgöras utan att ha tillgång till den kontext som omger perfektparticipet, till exempel *tjänsterna är eftertraktade*. För att underlätta tolkningen har språkvetare skapat olika test som mäter participens verbalitet respektive adjektiviskhet.

I denna avhandling har jag fördjupat mig i participens mångbottnade karaktär och undersökt perfektparticip i fyra tidningsartiklar i sju nummer av *Hufvudstadsbladet*. Jag har tagit med en nyhetsartikel, en ledare, en recension och en sportartikel i varje tidningsnummer.

Avsikten med denna undersökning har för det första varit att reda ut om perfektparticipen i tidningsmaterialet har en verbal eller adjektivisk betydelse och hur denna betydelse med hjälp av semantiska och grammatiska kriterier kommer fram. För det andra har jag intresserat mig för den kvantitativa aspekten, det vill säga hur stor del av de analyserade perfektparticipen som kan klassificeras som adjektiviska och för det tredje har jag undersökt förekomsten av adjektiviska

perfektparticip i de specifika genrerna.

Artiklarna i mitt material innehåller ett varierande antal perfektparticip. Man kan säga att perfektparticipen är en levande och genomgående företeelse i det svenska språket. Sammanlagt förekommer det 243 perfektparticip av vilka jag klassificerat 198 belägg som adjektiviska. Detta innebär att merparten av alla perfektparticip, 81,4%, har en betydelse som jag tolkat som adjektivisk. Som hjälpmedel vid tolkningen har jag använt mig av språkvetenskaplig litteratur, i synnerhet de test som litteraturen erbjuder för att klassificera betydelsen som adjektivisk eller verbal. Ytterligare har jag alltid kontrollerat meningarnas korrekthet och hur testen i praktiken fungerar genom att anlita Språkbankens korpusar.

I denna undersökning har jag kommit fram till att de språkvetenskapliga testen för det mesta går att tillämpa på materialets perfektparticip. Om det till exempel är språkligt korrekt att sätta ut adverbet *fortfarande* framför perfektparticipet, är betydelsen i vanliga fall adjektivisk såsom exempelvis i meningen *Hemlösa hostar fortfarande insvepta i filter under broarna i Stockholm*. Om perfektparticipet i stället kan föregås av adverbet *nyss* eller *nyligen* såsom i meningen *Efter två nyss gjorda mål är det svårt att välja någon annan än Demba Savage till matchens bästa spelare* tenderar betydelsen att vara verbal. Den förmodligen mest sannolika orsaken till att testen i dessa fall är hållbara torde vara att det finns ett bakomliggande verb med avgränsad respektive oavgränsad aktionsart i bakgrunden. Således verkar Lindroths (1906:29) huvudtes om att den avgränsade aktionsarten medför en adjektivisk betydelse vara nära verkligheten.

Det finns dock ett tydligt framträdande undantag från detta mönster. Det gäller verb såsom *känna* och *berömma*. Deras aktionsart är oavgränsad men de får ändå en adjektivisk betydelse eftersom alla de vanligaste testen ger ett adjektiviskt utslag. Utöver *fortfarande*-testet kan man konstruera dessa perfektparticip med komparationsorden *mera* och *mest*, använda dem i konstruktionen med *verka* och *förefalla* utan kopula samt använda dem i adjektivförbindelser. Agenskonstruktioner som vanligen tyder på verbalitet är ofta ogrammatiska vid den här typen av verb.

När det gäller de enskilda genrerna har det visat sig att flertalet perfektparticip är

adjektiviska. Största andelen adjektiviska perfektparticip har nyhetstexterna med sina 86,7% men sporttexterna, där andelen adjektiviska perfektparticip är 86,0%, kommer mycket nära. Ledarna i mitt material innehåller 78,5% adjektiviska perfektparticip och recensionerna 75,9%. När man ser på procentsiffrorna kan det verka överraskande att recensionerna innehåller den lägsta andelen adjektiviska perfektparticip. Orsaken till detta är att det övergripande antalet perfektparticip i recensionerna är mycket stort (63 belägg) och detta antal inrymmer också så många som tjugo belägg på verbala perfektparticip.

Jag anser att participbruket i materialets nyhetstexter är karakteristiskt för nyhetsgenren. Med hjälp av adjektiviska perfektparticip i nyhetstexter ger man uttryck för faktabaserade beskrivningar av omvärlden men skribenten begränsar sig bara till det som är nödvändigt och florerar inte med språket. Detta leder till att språket är sakligt och i vissa fall kanske till och med torftigt. Som exempel på en mening med ett perfektparticip med en adjektivisk betydelse i en nyhetstext kan nämnas *Däremot skriver polisen till tingsrätten att **de misstänkta** terroristbrotten utförts åren 2010-2011.* I nyhetsgenren är det enligt mina resultat dessutom viktigt att fylla ett deiktiskt, utpekande behov av att namnge vilka som är inblandade i processen. Av den anledningen används mycket ofta substantiverade perfektparticip såsom *den häktade*, vilka jag klassificerat som adjektiviska.

Bruket av adjektiviska perfektparticip i materialets ledare skiljer sig inte mycket från nyhetsgenren men mina resultat visar att skribenten stilistiskt sett har något större möjligheter till språklig variation. Perfektparticipen kan vara mer abstrakta såsom betydelsen i det idiomatiska uttrycket i följande mening ur mitt material: *Det är väl raskt **marscherat** att Krista Kiuru tillsatte en utredning vars förslag ska vara godkänt vid årsskiftet.*

När man närmar sig recensioner och sporttexter blir bruket av adjektiviska perfektparticip betydligt mera abstrakt och subjektivt och skribenten tar så att säga makten över språkbruket. I recensioner används ofta ett yvigt språk där flera adjektiviska perfektparticip förenats med varandra: *De är visserligen lika **välskrivna** som de övriga men liksom **bortvända**, tomma och osäkra på sin identitet.* Jag anser att detta bruk avspeglar recensionernas grundläggande funktion, nämligen att

övertyga läsaren, den eventuella åskådaren, om till exempel ett skådespel är värt att se eller inte. Jag anser att i synnerhet de adjektiviska perfektparticipen förlämnar recensenten ett bra verktyg i att variera sitt språkbruk med ordbildningens ändlösa möjligheter. Ett exempel på detta är de så kallade adjektiverade perfektparticipen som utgör en undergrupp av de adjektiviska perfektparticipen. Till exempel genom sammansättningar såsom *soldränkt* kan man åstadkomma en skönlitterär effekt.

Även sporttexternas höga andel adjektiviska perfektparticip sammanhänger enligt min åsikt med deras behov av att värdera och försöka påverka läsaren. Exempelvis i följande mening från en sporttext uttrycker skribenten sin åsikt om att laget förtjänat sin seger: *Sett till hela matchen var HJK:s seger **välförtjänt***. Mina resultat visar ytterligare att man ofta med hjälp av adjektiviska perfektparticip vill beskriva inre eller yttre egenskaper såsom utseende *Mål för den **storvuxne** anfallaren* eller yttre känslotillstånd *Jag kunde väl ha gjort fem mål, säger en **bedrövad** Ilo*.

Sammanfattningsvis kan man säga att det löper en röd tråd genom de genrer som jag undersökt på så sätt att perfektparticipbruket blir mera abstrakt och värderande samt stilvalören mera subjektiv när man utgår från objektiva nyhetstexter och går mot mindre objektiva ledare, recensioner och till sist sporttexter.

Jag hänvisar till Malmgren (1990:40) när han påpekar att trots att ett particip kan uppfattas som adjektiviskt i de flesta tänkbara situationer kan man ändå inte vara helt säker på saken. Verbaliteten kan komma fram i andra kontexter. Därför anser jag att det är ytterst viktigt att se hela kontexten när man analyserar perfektparticipens betydelser. Den adjektiviska tolkningen förefaller emellertid tillförlitligast hos de flesta perfektparticip jag analyserat. Således anser jag att min undersökning visar på en klar tendens. Denna ordklass som är så svår att klassificera tenderar att ha mera gemensamt med adjektiven än med verben. Naturligtvis kan jag inte som helt finskspråkig komma åt den exakta språkkänslan i min undersökning men de språkvetenskapliga testen och Språkbankens korpusar har erbjudit mig en ovärderlig hjälp.

Hur ska man då i fortsättningen klassificera perfektparticip? Den frågan är naturligtvis svår att besvara. Att redovisa dem som en egen ordklass i likhet med SAG (Teleman et al 1999) är enligt min mening en neutral lösning som i någon mån

underlättar tolkningssvårigheter och hjälper till exempel en språkstuderande vid universitet att överblicka helheter.

Denna pro gradu-avhandling är ingen språkhistorisk undersökning men det skulle givetvis vara intressant att fördjupa sig i synnerhet i de överförda perfektparticipens etymologi. Det skulle vara intresseväckande att försöka spåra när kontakten med ursprungs verbet har brutits och vilka delbetydelser som sedermera har uppkommit. Ytterligare skulle det vara värdefullt att anlägga en mer praktisk synvinkel på frågan och undersöka perfektparticipens förekomst och användning i det talade språket. Detta skulle naturligtvis vara krävande ur en metodologisk synvinkel eftersom det talade språket är så flyktigt och oförutsägbart men det skulle vara fruktbart att få veta om i vilka situationer infödda svensktalande använder abstrakta perfektparticip eller om de alls använder dem. Valet står ofta mellan s-passiv och perifrastisk passiv. I sammanhang där man ger uttryck för känslöyttranden är förmodligen i synnerhet de psykologiska perfektparticipens förekomst högre.

Litteraturförteckning

Andersson, Erik, 1993: *Grammatik från grunden: en koncentrerad svensk satslära*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.

Bolander, Maria, 2001: *Funktionell svensk grammatik*. Stockholm: Liber AB.

Cassirer, Peter, 2003: *Stil, stilistik och stilanalys*. Stockholm: Natur & Kultur.

Hellspong, Lennart 2001: *Metoder för brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Hultman, Tor G, 2003: *Svenska Akademiens språklära*. Stockholm: Svenska Akademien.

Ledin, Per, 1999. *Svensk sakprosa. Texter och textslag – en teoretisk diskussion*. Rapport nr 27. Institutionen för nordiska språk. Lunds universitet.

Lindroth, Hjalmar, 1906. *Om adjektivering af particip. En studie inom nusvensk betydelselära*. Lund: Ohlssons boktryckeri.

Malmgren, Sven-Göran, 1990. *Adjektiviska funktioner i svenskan*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

Nationalencyklopedins ordbok (NEO) 1995-1996. Bd 1-3. Höganäs: Bokförlaget Bra Böcker.

Silén, Beatrice, 1997. *Agentadverbial i modern svenska*. (Studier i nordisk filologi 76). Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.

Stroh-Wollin, Ulla, 1998: *Koncentrerad nusvensk formlära och syntax*. Lund: Studentlitteratur.

Sundman, Marketta, 1987. *Subjektval och diates i svenskan*. Åbo: Åbo Akademis förlag.

Svenskt språkbruk. Ordbok över konstruktioner och fraser. 2003. Stockholm: Utarbetad av Svenska språknämnden och Norstedts ordbok.

Svensson, Jan, Josephson, Olle & Selander, Staffan, 1996: *Svensk sakprosa – en projektbeskrivning*. Rapport nr 1. Institutionen för nordiska språk. Lunds universitet.

Teleman, Ulf, Hellberg, Staffan & Andersson, Erik, 1999: *Svenska Akademiens grammatik I. Inledning, register*. Stockholm: Svenska Akademien.

Teleman, Ulf, Hellberg, Staffan & Andersson, Erik, 1999: *Svenska Akademiens grammatik II. Ord*. Stockholm: Svenska Akademien.

Teleman, Ulf, Hellberg, Staffan & Andersson, Erik, 1999: *Svenska Akademiens grammatik III. Fraser*. Stockholm: Svenska Akademien.

Teleman, Ulf, Hellberg, Staffan & Andersson, Erik, 1999: *Svenska Akademiens grammatik IV. Satser och meningar*. Stockholm: Svenska Akademien.

Thorell, Olof, 1973: *Svensk grammatik*. Stockholm: Esselte Studium AB.

Tidningsmaterial

Tidning 1 (måndag den 19 september 2011)

Donner, Daniel, 2011: *Savage håller Honkas dröm vid liv*. HBL 19.9.2011. [Läst 20.9.2011]

Gestrin-Hagner, Maria, 2011: *Daghemmen får snart praktikanter*. HBL 19.9.2011. [Läst 20.9.2011]

Grüne, Yrsa, 2011: *Ryska gåtan består*. HBL 19.9.2011.
<http://hbl.fi/opinion/ledare/2011-09-19/ryska-gatan-bestar> [Läst 20.9.2011]

Korsström, Tuva, 2011: *Trevliga rapporter från mellanmjölkens land*. HBL 19.9.2011. <http://hbl.fi/kultur/recension/2011-09-19/recension-trevliga-rapporter-fran-mellanjolkens-land> [Läst 20.9.2011]

Tidning 2 (tisdag den 20 september 2011)

Johansson, Eva, 2011: *Obotlig ensamhet i väl skrivna noveller*. HBL 20.9.2011.
<http://hbl.fi/kultur/recension/2011-09-20/recension-obotlig-ensamhet-i-valskrivna-noveller> [Läst 22.9.2011]

Koivisto, Katarina, 2011: *Liikanen efterlyser ansvar*. HBL 20.9.2011. [Läst 22.9.2011]

Lindén, Carl-Gustav, 2011: *Soini är inte kung Salomo*. HBL 20.9.2011.
<http://hbl.fi/opinion/ledare/2011-09-20/soini-ar-inte-kung-salomo> [Läst 22.9.2011]

Saxén, Filip, 2011: *Crossby är redo för fysisk kontakt*. HBL 20.9.2011. [Läst 22.9.2011]

Tidning 3 (onsdag den 21 september 2011)

Bruun, Staffan, 2011: *Polisen talar om "ett allvarligt fall"*. HBL 21.9.2011. [Läst 24.9.2011]

Liljeroos, Mats, 2011: *Mångfasetterade berättelser om glädje, kärlek och passion*. HBL 21.9.2011. <http://hbl.fi/kultur/recension/2011-09-22/recension-gladje-karlek-och-passion> [Läst 24.9.2011]

Lönnqvist, Niklas, 2011: *Summanen rör om i sporten*. HBL 21.9.2011. [Läst 24.9.2011]

Tidning 4 (torsdag den 22 september 2011)

Kosk, Mikael, 2011: *Vi behöver mer Yle, inte mindre*. HBL 22.9.2011. <http://hbl.fi/opinion/ledare/2011-09-22/vi-behover-mer-yle-inte-mindre-0> [Läst 4.10.2011]

Rentola, Annika, 2011: *Salmonella smittade lunchgäster*. HBL 22.9.2011. [Läst 4.10.2011]

Rothberg, Isabella, 2011: *Svårt att klättra med rullstol*. HBL 22.9.2011. <http://hbl.fi/kultur/recension/2011-09-22/recension-svart-att-klattra-med-rullstol> [Läst 4.10.2011]

Wendt, Jonas von, 2011: *HJK ännu ett steg närmare guld*. HBL 22.9.2011. <http://hbl.fi/sport/2011-09-21/hjk-annu-ett-steg-narmare-guldet> [Läst 4.10.2011]

Tidning 5 (fredag den 23 september 2011)

Gestrin – Hagner, Maria, 2011: *Ministeriet ryter till om PF i Vasa*. HBL 23.9.2011. <http://hbl.fi/nyheter/2011-09-23/ministeriet-ryter-till-om-pf-i-vasa> [Läst 5.10.2011]

Grüne, Yrsa, 2011: *Hjärter kung kandidaternas mål*. HBL 23.9.2011. <http://hbl.fi/opinion/ledare/2011-09-23/hjarter-kung-kandidaternas-mal> [Läst 5.10.2011]

Liljeroos, Mats, 2011: *Romantisk eklekticism och spektakulära crescendon*. HBL 23.9.2011. <http://hbl.fi/kultur/recension/2011-09-23/recension-romantisk-eklekticism-och-spektakulara-crescendon> [Läst 5.10.2011]

Saxén, Filip, 2011: ”*Granlund är inte skadad*”. HBL 23.9.2011. <http://hbl.fi/sport/2011-09-22/granlund-ar-inte-skadad> [Läst 6.10.2011]

Tidning 6 (lördag den 24 september 2011)

Gullmets, Johan, 2011: *Kommundirektör Ahonen är upprorrets motvilliga drottning* HBL 24.9.2011. <http://hbl.fi/nyheter/2011-09-24/kommundirektor-ahonen-ar-upprorrets-motvilliga-drottning> [Läst 7.10.2011]

Grüne, Yrsa, 2011: *Fler hot ger ingen lösning*. HBL 24.9.2011. <http://hbl.fi/opinion/ledare/2011-09-24/fler-hot-ger-ingen-losning> [Läst 7.10.2011]

Petersens, Fredrik af, 2011: *Vettel vann men säkrade inte titeln*. HBL 24.9.2011. <http://hbl.fi/sport/2011-09-25/vettel-vann-men-sakrade-inte-titeln> [Läst 7.10.2011]

Rothberg, Isabella, 2011. *Mannen Dorothy, kvinnan Billy*. HBL 24.9.2011. <http://hbl.fi/kultur/recension/2011-09-27/mannen-dorothy-kvinnan-billy> [Läst 7.10.2011]

Tidning 7 (söndag den 25 september 2011)

Björkesten, Marit af, 2011: *Kulturministern har nya kläder*. HBL 25.9.2011. <http://hbl.fi/opinion/ledare/2011-09-25/kulturministern-har-nya-klader> [Läst 6.10.2011]

Lindman-Strafford, Kerstin, 2011: *Stark irländsk brygd*. HBL 25.9.2011. [Läst 7.10.2011]

Wendt, Jonas von, 2011: ”*2030 är jag inte med längre*” HBL 25.9.2011. [Läst 7.10.2011]

West, Markus, 2011: *Guldfieber har drabbat Kittilä*. HBL 25.9.2011. [Läst 8.10.2011]

BILAGA 1: De analyserade perfektparticipen

HBL måndag den 19 september 2011

Nyhetstext: Daghemmen får snart praktikanter	Betydelse
Tjugotvå blivande svenskspråkiga barnträdgårdslärare har precis börjat sina studier för att om tre år vara <i>eftertraktade</i> på arbetsmarknaden	Verbal
Men jag vill kunna göra det på ett mer <i>uttänkt</i> sätt	Adjektivisk
Möjligheten att få en fast tjänst i stället för <i>tidsbundna</i> vikariat	Adjektivisk
Om de <i>anställda</i> har en större repertoar är det lättare att skapa variation	Adjektivisk
Mansikka menar att <i>anställda</i> med vetenskapliga studier i bakfickan lättare kan följa med sin tid	Adjektivisk
Att undvika att fastna i <i>förlegade</i> verksamhetsformer	Adjektivisk
Så att barnets tillvaro inte är <i>uppdelad</i> i två helt separata världar, dagiset och hemmet	Verbal
Att en del av daghemmen i huvudstadsregionen kommer att få ett <i>välkommet</i> tillskott av praktikanter	Adjektivisk
Längre fram i studierna blir det mer <i>specialiserad</i> praktik	Adjektivisk
Mansikka är <i>övertygad</i> om att tillskottet av akademiska praktikanter kommer att bidra till att sprida nya idéer från universitetsvärlden till daghemmen	Adjektivisk

Ledare: Ryska gåtan består	Betydelse
Ville han bara säkra sin comeback efter en paus <i>påtvingad</i> av konstitutionen genom att placera en lojal men svag person på posten?	Verbal
Orsaken till att Medvedev inte befann sig i Jaroslavl var inte olyckan utan ett tidigare <i>fastslaget</i> besök	Verbal
Utan beslöt sig för att hålla det på förhand <i>skrivna</i> talet	Verbal
Att makten i Ryssland är <i>fördelad</i> mellan klaner och olika nätverk	Verbal

Nätverken följer inte rättsstatens principer och är inte heller <i>intresserade</i> av förnyelse	Adjektivisk
Den ryska armén utgör en anseelig väljargrupp på upp till tio miljoner <i>röstberättigade</i>	Adjektivisk
Som ett led i Putins valkampanj betraktas också den <i>ändrade</i> och starkare statusen	Adjektivisk
Många unga och <i>välutbildade</i> ryssar	Adjektivisk

Recension: Trevliga rapporter från mellanmjölkens land	Betydelse
Det rör sig om rätt <i>privilegierade</i> och framgångsrika personer	Adjektivisk
Som man kan förvänta sig är deras inlägg övervägande positiva, <i>välformulerade</i> och ofta väldigt roliga	Adjektivisk
Mark Levengood håller visserligen en mer <i>sordinerad</i> ton	Adjektivisk
Att uttrycket "mellanmjölkens land" är <i>lånat</i> av lustigkurren Jonas Gardell	Verbal
Den värsta prövningen för dessa <i>begåvade</i> ordkonstnärer	Adjektivisk
Journalisten Mats Fors kan för sin del inte säga vad som känns värst - att bli <i>behandlad</i> som språklig invalid eller som projiceringsobjekt för "mumintrollsyndromet"	Verbal
Ganska snart inser jag att personen egentligen inte lyssnar, egentligen inte är <i>intresserad</i> av vad jag har att säga	Adjektivisk
Man får hoppas att någon tar upp den <i>kastade</i> handsken	Adjektivisk
I Sverige degraderades hon till <i>mörkhyad</i> invandrarkvinna med svensk man och två små barn	Adjektivisk
Hon kom att uppleva ett starkt <i>klassegregerat</i> samhälle	Adjektivisk
Hemlösa hostar <i>insvepta</i> i filter under broarna i Stockholm	Adjektivisk
Sjuka och arbetslösa blir <i>utförsäkrade</i> ur det allmänna försäkringssystemet	Verbal
Att jag, som alltid hade varit enormt <i>privilegierad</i>	Adjektivisk
Ibland hade känt en flyende doft av <i>nedärvt</i> klassförakt	Adjektivisk

Att hon inte har varit ensam om att känna klassrelaterad skam och kluvenhet i Svenskfinland	Adjektivisk
Lelitha Verghese Gylingberg upplevde ett starkt klassegregerat Sverige	Adjektivisk

Sport: Savage håller Honkas dröm vid liv	Betydelse
När JJK samtidigt spelade oavgjort mot ROPS i Rovaniemi	Adjektivisk
Hemmalaget kunde skapa flest kontrollerade chanser	Adjektivisk
MYPAS målvakt Ville Iskola behövde ändå inte göra några mer avancerade konster i målet	Adjektivisk
Fyra sekunder senare var backen Antti Koskinen totalt utspelad	Adjektivisk
Efter de två målen var MYPA tvunget att öppna upp sitt spel	Adjektivisk
Efter två gjorda mål är det svårt att välja någon annan än Demba Savage till matchens bästa spelare	Verbal
Frågan är vem ska fylla det planerade nya stadionet	Verbal

HBL tisdag den 20 september 2011

Nyhets-text: Liikanen efterlyser ansvar	Betydelse
Krisen handlar inte bara om problem i enskilda länder	Adjektivisk
Det chefdirektör Liikanen nu efterlyser är ett stärkt förtroende för marknaden	Adjektivisk
Han försvarar Europeiska centralbankens stödköp av statsobligationer från krisdrabbade euroländer	Adjektivisk
Det är bara för Kinas del tillväxtsiffran oförändrat ligger kvar på 8 procent	Adjektivisk
För USA:s, EU:s och Rysslands del är tillväxtsiffrorna nedskrivna	Adjektivisk
Att det krävs en gemensam vilja för att hjälpa de svårt skuldsatta länderna ur krisen	Adjektivisk
Annars hjälper inga som helst beslut fattade på annat håll	Verbal
Eftersom Grekland haft oväntat stora	Adjektivisk

budgetunderskott	
Det viktiga nu är att de stabiliseringsinstrument EU fattat beslut om blir tagna i bruk	Verbal
9 PP, 7 adj, 2 verbal a	
Ledare: Soini är inte kung Salomo	Betydelse
Sannfinländarna marscherade raka vägen mot valsegern i våras utan att möta den offentliga granskning som populisterna hade varit förtjänta av	Adjektivisk
Politikforskarna är till exempel väldigt förvånade över hur två av partiets extremaste representanter så lätt kunde bli ordförande i utskotten för försvar och förvaltning	Adjektivisk
Inget av dem har något att göra med de vallöften som gavs utan de används i stället som plattform för kampen mot invandring och ökad medborgarkontroll	Adjektivisk
Riksdagsledamöterna skulle ha ägnat sig åt välfärdsbygget och de mest utsatta i stället	Adjektivisk
Trender och händelser är sammankopplade på ett sätt som inte låter sig beskrivas i enkla termer	Adjektivisk

Recension: Obotlig ensamhet i <i>väl skrivna</i> noveller	Betydelse
Obotlig ensamhet i väl skrivna noveller	Adjektivisk
Med små medel skapar Philip Teir laddade betydelseskikt i sin prosadebut	Adjektivisk
En väl skriven , stark och läsvärd samling	Adjektivisk, Adjektivisk
Som skänker hela meningen en djupare och mer komplicerad klangbotten än den annars skulle ha haft	Adjektivisk
Teir är skicklig på att med små medel få till den sortens laddade betydelseskikt i sitt skrivande	Adjektivisk
Samtidigt är hans språk välgörande okonstlat och konkret	Adjektivisk
Lite osäkra, klumpiga och förvirrade snubblar de fram i tillvaron	Adjektivisk
Låter sig dras in i ett okontrollerat dyrkande av Jörn Donner	Adjektivisk
De är visserligen lika väl skrivna som de övriga men liksom bortvända , tomma och osäkra på sin identitet	Adjektivisk, Adjektivisk
Om det finns en enskild tråd som binder samman Teirs berättelser så är det	Adjektivisk

människans obotliga ensamhet	
------------------------------	--

Sport: Crosby är redo för fysisk kontakt	Betydelse
24-åringen själv är nöjd över att vara tillbaka på isen	Adjektivisk
Under träningslägrets första dagar har Crosby varit förbjuden all sorts kroppskontakt under träningarna	Verbal
Tidningen skriver att högt uppsatta personer på UPMC är förvånade över Carricks uttalanden	Adjektivisk, Adjektivisk
Men sade att man inte var nöjda med att läkaren uttalar sig om en spelares hälsa	Adjektivisk
Han pressade sig själv till det yttersta och kom av isen slutkörd och med ett brett leende på läpparna	Adjektivisk
Bara fyra dagar senare lämnade Crosby planen igen efter att ha blivit hårt tacklad i sargen av Tampa Bays Victor Hedman	Verbal

HBL onsdag den 21 september

Nyhet: Polisen talar om ett allvarligt fall	Betydelse
Det mest kända terrorist-nätverket i Somalia	Adjektivisk
Som krigar mot den av FN understödda interimregeringen	Verbal
I den somaliska kolonin har nyheten om terroristkopplingar tagits emot med blandade känslor	Adjektivisk
Vi vet att somalier regelbundet skickar pengar till familjemedlemmar och släktingar i Somalia	Adjektivisk
Vi är väl medvetna om att många invandrare i Finland regelbundet skickar stora summor till familj och släkt i det forna hemlandet	Adjektivisk, Adjektivisk
Den häktade 34-årige mannen	Adjektivisk
Att avgöra vilken roll andra involverade har i processen	Adjektivisk
Det är viktigt att man inte ska ta de uppgivna årtalen alltför bokstavligt	Adjektivisk
Att man inledde spaningsskedet mot de inblandade redan 2009	Adjektivisk
Däremot skriver polisen till tingsrätten att de misstänkta terroristbrotten utförts åren 2010-2011	Adjektivisk

Enligt människorättsexperten Martin Scheinin är många islamistiska organisationer i Somalia <i>upptagna</i> på FN:s lista över terroristnätverk	Adjektivisk
På det sättet tryggas den <i>misstänktas</i> rättsskydd	Adjektivisk
Att <i>misstänkta</i> terrorister upptas på hemliga listor	Adjektivisk
Fall av <i>misstänkt</i> landsförräderi behandlas alltid bakom <i>lyckta</i> dörrar	Adjektivisk, Adjektivisk
Att en terroristprocess "hotar Finlands förbindelser till tredje land" och kräver <i>lyckta</i> dörrar	Adjektivisk
Pressen bör protestera <i>högljutt</i>	Adjektivisk

Recension: Mångfasetterade berättelser om glädje, kärlek och passion	Betydelse
<i>Mångfasetterade</i> berättelser	Adjektivisk
En av våra produktivaste och mest <i>särpräglade</i> kompositörer	Adjektivisk
Kombinerar ett <i>utpräglat</i> rationellt tänkande med en spontant emotionell grundinställning	Adjektivisk
Om man här till lägger en <i>sällsynt driven</i> teknik	Adjektivisk, Adjektivisk
Verken är <i>skrivna</i> under loppet av tre år	Verbal
Och representerar tre <i>väsensskilda</i> musikaliska världar från violinkonserten Enchanted Gardens intrikata spektralharmonier via Flöjtkonsertens <i>avskalade</i> neoklassicism	Adjektivisk, Adjektivisk
Det är heller ingen överraskning att den estetiska bilden, trots att styckena är <i>tillkomna</i> under en sexårsperiod, framstår som betydligt enhetligare än på den förra skivan	Verbal
Pulkkis nyttjar orkestern med ändamålsenlig virtuositet i ömsom hotfullt stormiga, ömsom glittrande <i>soldränkta</i> passager	Adjektivisk
Inhemska klarinettkonserter som sett dagens ljus under de två senaste decennierna <i>Skriven</i> för Kari Kriikku	Verbal
Tonpoemet Vernal Bloom, <i>skrivet</i> 2008 för ungdomsorkestern Vivo	Verbal
Hannu Lintu och hans Tammerforsfilharmoniker avverkar de <i>mångfasetterade</i> pulkkiska partituren	Adjektivisk

Och Gabriel Suovanen tolkar Thomas Moores text med äkta känd passion	Adjektivisk
---	-------------

Sport: Summanen rör om i sporten	Betydelse
Ishockeytränaren vilar inte på lagarna trots att han inte är anställd som tränare i någon klubb	Adjektivisk
Författarskap och medlemskap itoppidrottensutvecklingsgrupp håller honom fullt sysselsatt	Adjektivisk
När han presenterar sin nya bok Lätkä, skriven tillsammans med författaren och mediaforskaren Kaarina Hazard	Verbal
Dufva som var så starkt bunden till JYP	Adjektivisk
Är du intresserad av att träna JYP?	Adjektivisk
En kontroversiell personlighet som passionerat går in för sin roll som tränare	Adjektivisk
Summanen lämnar ingen oberörd med sina starka åsikter	Adjektivisk
Först är han en spottkopp för att i nästa stund vara hyllad	Verbal
Du blir dömd för den du känner	Verbal
Jag har levt i en mansdominerad värld som hockeytränare	Adjektivisk
Jag är oroad över att politiska kontakter spelar en allt större roll i personval	Adjektivisk
Frågan är om Summanen fått en blodad tand för skrivandet	Adjektivisk

HBL torsdag den 22 september 2011

Nyhet: Salmonella smittade lunchgäster	Betydelse
Problemet är att själva smittokällan är okänd	Adjektivisk
Bara något tiotal av de insjuknade har fått smittan i Finland	Adjektivisk
Restaurangägaren är uppriven	Adjektivisk
Köket är nybyggt	Adjektivisk
Myndigheterna har delvis kunnat analysera den serverade maten	Verbal
Maria Sjöman säger att de flesta smittokällor	Adjektivisk

vid salmonellasmitta förblir <i>okända</i>	
Genom att intervjua de <i>smittade</i>	Adjektivisk
Sex av de <i>smittade</i> kommer från Helsingfors	Adjektivisk
De <i>smittade</i> fick sina symptom mellan den 25 augusti och den 2 september	Adjektivisk
en del <i>smittade</i> är helt symptomfria	Adjektivisk
<i>svårutredda</i> fall	Adjektivisk

Ledare: Vi behöver mer Yle, inte mindre	Betydelse
Krista Kiuru tillsatte en utredning vars förslag ska vara <i>godkänt</i> vid årsskiftet	Verbal
Det är väl raskt <i>marscherat</i>	Adjektivisk
Vi har också exempel där <i>enskilda</i> ministrars intresse av att undanhålla fakta	Adjektivisk
Sanoma har redan länge drivit på för att minimera Yles verksamhet som en del av en <i>samordnad</i> paneuropeisk kampanj mot public service	Adjektivisk
Hirvisaari som är <i>besviken</i> på att journalistjobben inte längre fördelas enligt mandaten i riksdagen, föreslår att Yle läggs ner helt och hållet	Adjektivisk
Den enkla lösningen kan förstås vara att åter etablera några program som uttryckligen tar fasta på det <i>bortglömda</i> folket	Adjektivisk
De unga är däremot mer <i>svårflörtade</i> än så	Adjektivisk
Det är <i>vårt</i> att komma ihåg när argumenten om att Yle inte längre ”behövs” kommer	Adjektivisk

Recension: Svårt att klättra med rullstol	Betydelse
Det är strukturerna som binder fast henne vid sitt <i>hjulburna</i> hjälpmedel	Adjektivisk
Hon är <i>handikappad</i> och han är humanist	Adjektivisk
Den mest <i>uppskattade</i> scenen med publikreaktioner som mått är när Sonja Ahlfors lärarinna överpedagogiskt förklarar lyckostegen	Adjektivisk
<i>Generat</i> konstaterar hon	Adjektivisk
Att <i>rullstolsbundna</i> kan ha svårt att klättra förbi de två första nivåerna	Adjektivisk
Dels har vi Måns, fullkomligt <i>okonstlat</i> och naturligt <i>gestaltad</i> av Korander	Adjektivisk, Verbal
Allt känns däremot inte helt <i>genomtänkt</i>	Adjektivisk
I Sini Pesonens regi är rörelserna snyggt <i>koreograferade</i> och tempot högt	Verbal
Fagerudds postiljonsång känns i sin tur en aning barnslig, mer <i>lämpad</i> för	Adjektivisk

lågstadieelever	
-----------------	--

Sport: HJK ännu ett steg närmare guld	Betydelse
Jag lämnar det <i>oskrivet</i>	Adjektivisk
Vi är <i>fokuserade</i> och tar de poäng vi ska ta	Adjektivisk
Mål för den <i>störvuxne</i> anfallaren men det borde ha blivit 2-3 till.	Adjektivisk
Den hype som matcherna mot Dinamo Zagreb och Schalke förde med sig är som <i>bortblåst</i>	Adjektivisk

HBL fredag den 23 september 2011

Nyhet: Ministeriet ryter till om PF i Vasa	Betydelse
Den finlandssvenska lärarutbildningen i Vasa är för liten och <i>separerad</i> från moderuniversitetet i Åbo	Adjektivisk
Undervisningsministeriet har redan länge varit <i>bekymrat</i> över lärarutbildningen i Vasa	Adjektivisk
Om de finlandssvenska elevernas klart sämre Pisaresultat <i>jämfört</i> med finskspråkiga elever delvis beror på lärarutbildningen	Adjektivisk
Åbo-Vasa-axeln gör att strukturen är <i>splittrad</i>	Adjektivisk
Enligt undersökningen som är <i>gjord</i> vid Åbo universitet	Verbal
att stora pengar gått till <i>utlokaliserade</i> utbildningar	Adjektivisk
<i>utlokaliserad</i> verksamhet	Adjektivisk

Ledare: Hjärter kung kandidaternas mål	Betydelse
Av de kandidater som anmält sitt intresse är ingen en <i>utpräglad</i> partikandidat	Adjektivisk
För ett antal år sedan figurerade ett annat <i>känt</i> namn i spekulationerna	Adjektivisk
Det är naturligtvis <i>givet</i> att Samlingspartiet i egenskap av parti ställer sig bakom Niinistös kandidatur	Adjektivisk
Eva Biaudet, Paavo Väyrynen och Pekka Haavisto är uttryckligen <i>utsedda</i> av sitt respektive parti	Verbal
Men den gemensamma nämnaren för alla hittills <i>utsedda</i> kandidater är	Verbal
Dessutom var SDP inte <i>särskilt intresserat</i> av att backa upp honom för omval	Adjektivisk, Adjektivisk

De företräder ett humanitärt, <i>utåtriktat</i> och öppet Finland	Adjektivisk
Om Pekka Hallberg ställer upp, finns hans liknande värdeuppfattning <i>dokumenterad</i> i HFD:s beslut	Adjektivisk
I den <i>nyutkomna</i> boken Oikeuden ja vallan solmuja	Adjektivisk

Recension: Romantisk eklekticism och spektakulära crescendon	Betydelse
Två centrala figurer i finländskt musikliv som av någon outgrundlig anledning varit så gott som <i>bannlysta</i> i det helsingforsiska orkesterlivet	Adjektivisk
Vilken tur att scenen nuförtiden är <i>belägen</i> i Musikhuset	Adjektivisk
Ahos Minea, <i>skriven</i> för Vänskä och hans Minnesotaorkester 2008	Verbal
Och nu för första gången <i>hörd</i> i Helsingfors	Verbal
Man är <i>frestad</i> att tala om Ahos "bolero"	Verbal
Med den skillnaden att dramaturgin är mer <i>komplicerad</i>	Adjektivisk
<i>Gudabenådad</i> melodiker	Adjektivisk
Många retade säkert upp sig på Matvejeffs <i>ogenerat avfattade</i> tonspråk	Adjektivisk, Verbal
Han är också en <i>gudabenådad</i> melodiker och en <i>driven</i> hantverkare	Adjektivisk, Adjektivisk
Framför allt var det glädjande att höra en solostämman som är så uppenbart <i>skriven</i> för, inte emot, instrumentet	Verbal
Vänskä föreföll <i>inspirerad</i> av uppgiften	Adjektivisk
Vilket gällde även i Beethovens Pastoral symfoni som fick en dramaturgiskt <i>välavvägd</i> tolkning	Adjektivisk

Sport: Granlund är inte skadad	Betydelse
Granlund är inte <i>skadad</i>	Adjektivisk
Jag tror inte han är <i>skadad</i>	Adjektivisk
Visade att man inte skadar Granlund <i>ostraffat</i>	Adjektivisk
Han fick också bra hjälp av den <i>orutinerade</i> backbesättningen	Adjektivisk

De rutinerade rävarna Jokela, Toni Söderholm, Mikko Kurvinen och Mikko Kousa	Adjektivisk
Med Ilari Melart långtidsskadad	Adjektivisk
Ge smarta passningar i trängda lägen	Adjektivisk

HBL lördag den 24 september 2011

Nyhet: Kommundirektör Ahonen är upprorets villiga drottning	Betydelse
Eftersom det nya mötet kräver en större lokal är inget datum ännu fastslaget	Adjektivisk
Jag är själv överraskad över hur omfattande missnöjet är i kommuner i hela Finland	Adjektivisk
Andra samarbetsformer som är uppbyggda enligt gällande lagstiftning	Adjektivisk
Förra veckan noterade Gösta Willman hur frustrerade representanter för många andra kommuner är	Adjektivisk
Plötsligt är det inte vårt någonting	Adjektivisk
Sparpotentialen i en effektiverad administration är så liten	Adjektivisk

Ledare: Fler hot ger ingen lösning	Betydelse
Efter 20 år av ständigt strandade försök	Verbal
Att axelryckningar har ersatt bekymrade rynkor i pannan på världens ledare	Adjektivisk
Men ett självständigt Palestina verkade avlägsnare än någonsin	Adjektivisk
Barack Obamas händer är ffättrade av den pro-israeliska lobbyen i kongressen	Adjektivisk
Obama, som siktar på omval 2012 och kämpar mot ekonomiska siffror som ständigt lyser röda, är illa trängd	Adjektivisk
Att behålla de ockuperade områdena	Adjektivisk
Judar som utvandrat från Sovjetunionen fick ökad politisk makt	Adjektivisk

Recension: Mannen Dorothy, kvinnan Billy	Betydelse
Den pipande andningen från bröstkorgen stramt invirad för att dölja alla antydningar till kvinnlighet	Verbal
En välkomponerad , om än för aningen för lång, pjäs	Adjektivisk

Minna Haapkyläs nyansrikt <i>porträtterade</i> kvinnor	Verbal
Som så <i>lyhört</i> gestaltas av Carl-Kristian Rundman	Adjektivisk
Dialogerna är intima och <i>spänningsmättade</i>	Adjektivisk
Den <i>nersölade</i> solstolen	Adjektivisk

Sport: Vettel vann men säkrade inte titeln	Betydelse
Lätt att köra ifrån alla andra men dock lite <i>överraskad</i> att gapet blev så stort så snabbt	Adjektivisk
Hade jag kommit för nära är jag helt <i>övertygad</i> om att han hade kunnat svara	Adjektivisk
Trots att det återigen inte blev några poäng för Heikki Kovalainen var både han och hans chef Tony Fernandes <i>nöjda</i> .	Adjektivisk
Kanske får Heikki Kovalainen nästa år <i>betalt</i> för sitt tålamod och lojalitet	Adjektivisk

HBL söndag den 25 september 2011

Nyhet: Guldfeber har drabbat Kittilä	Betydelse
Det var naturligtvis inte <i>planerat</i>	Verbal
<i>Nybliven</i> chef för guldgruvan	Adjektivisk
De <i>gulnade</i> löven kämpar för att hålla sig kvar	Verbal
Länder med en <i>välutvecklad</i> infrastruktur	Adjektivisk
Guldet ligger osynligt <i>inneslutet</i> i sulfidmineralen	Adjektivisk
En <i>avancerad</i> process	Adjektivisk
Den guldfyndighet som kan brytas i dagbrott är snart <i>uttömd</i>	Adjektivisk

Ledare: Kulturministern har nya kläder	Betydelse
Många är <i>beredda</i> att dra långtgående slutsatser	Adjektivisk
Rätt att vara <i>irriterad</i> över att hans snygga sneakers överskuggat kulturdebatten	Adjektivisk
Det krävs en bredare debatt om varför kulturen är <i>vård</i> sina pengar	Adjektivisk

Recension: Stark irländsk brygd	Betydelse
En förförisk historia, <i>lättläst</i> och ofta oemotståndlig	Adjektivisk
Irländska Lilly, <i>bosatt</i> i USA	Adjektivisk
Ser tillbaka på sitt liv, djupt <i>plågad</i> av dess	Verbal

många sorger	
En av hennes bröder blev mördad	Verbal
Lilly emigrerade med sin pojkvän Tadv som var jagad av republikanerna	Verbal
Tadv blir nämligen ihjalskjuten	Verbal
Han återvänder traumatiserad	Adjektivisk
För att en förfader varit färgad	Adjektivisk
Joe var rädd att hans barn skulle bli det	Adjektivisk
Om Barry blir prisbelönt i höst	Adjektivisk
Var medveten om att det finns en stark risk för överhettning	Adjektivisk

Sport: 2030 är jag inte med längre	Betydelse
Oförmåga i avsluten kombinerat med lite oflyt i form av två ribbträffar av Erfan Zeneli höll så när på att stå Klubi dyrt	Adjektivisk
Det här är den första insatsen jag är nöjd med vårt nya lag	Adjektivisk
Vi var laddade och förberedda och gjorde en bra match	Adjektivisk, Adjektivisk
Miikka Ilos två missade jättechanser kostade dyrt	Verbal
Jag kunde väl ha gjort fem mål, säger en bedrövad Ilo	Adjektivisk
Sett till hela matchen var HJK:s seger välförtjänt	Adjektivisk
Ska man försöka tyda Litmanens kroppsspråk och svar är nog osvuret bäst	Adjektivisk
Dickson är en gudabenådad spelare	Adjektivisk
Hans volleykanon från 25 meter lämnade ingen oberörd	Adjektivisk